Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вlашагlкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувла 1923 шера дениз ◆ ШИНАРА, 19 АПРЕЛЬ, 1983 ШУ. ◆ № 47 (6769). ◆ Мах 3 кеп.

Даькъала хийла Советски Союза халкъий йохаргйоаца интернациональни цхьоагlои вежарашха дола доттагlали—вай общества низ бухбувла лаъаргбоаца хьаст!

(КПСС ЦК Тlахьехамащара).

1983 шера 1-ча Майна дола КПСС ЦК ТІАХЬЕХАМАШ

1. Даькъала хилда I Май — империализмана духьала, машар, демократи, социализм бахьан лоаттабеча къовсаме къахьегамхой дунен халкъашта юкъерча барт-цхьоагlон Ди!

2. Массе а мехкий пролетареш, вlашагlкхета!

Даькъала хийла пролетарски, социалистически интернационализм!

3. Даькъала хийла марксизм-ленинизм — даим дийна бола революционни интернациональни хьехам!

4. Вежарий моаршал да коммунистически болхлойн партешка!

5. Чlоагlлуйба дунен социализма, дунен халкъашта юкъерча пролетариата, къаман-кортамукъален болама бохаргбоаца барт!

6. Вежарий моаршал да социалистически мехкий халкъашка!

Даькъала хийла социалистически содружества мехкий цхьоагlо, вlашн цхьана леладу гlулакхаш хьоталалар, социализмана карагlдаьнкараш, лаьттан тlара машар чlоагlбе а лорабе а юхатохалургбоанаш бола цар лоlам!

7. Вежарий моаршал да колониальни дукъа кlалхара даьннача а дегlаахара социалистически никъ хержача а халкъашка!

8. Вежарий моаршал да къам ший лоlамагlа хилар чlоагlдари социальни прогресси бахьан къонахчал долаш къовсам лоаттабеча халкъашка!

9. Вежарий моаршал да капиталистически мехкий болхлой классага!

10. Вежарий моаршал да фашистски боангашка lазап озаш болча кортамукъале, демократи, социализм бахьан къовсам лоаттaберашка!

Кортамукъале ле империализмай реакцей тутмаккашта!

11. Вежарий моаршал да империализмана, колониализмана, расизмана духьала, политически экономически шоай лоlамагlа хилара тlехьа къовсам лоаттабеча Африка халкъашка!

Кортамукъале ле Къулбехьен Африкан Намибен халкъашта!

12. Дlайха моаршал да империализмани реакценен духьала, шоай мехкаш демократически дегlаахара тlехьа къовсам лоаттабеча Латински Америка халкъашка!

13. lарбий мехкий халкъаш! Израильски агрессенен империализма диктатан духьала лоаттабеча къовсаме шоай мугlараш кхотале!

Чlоагlлулда советско-lарбий доттагlал!

14. Дунен халкъаш! Хьадеха lарбий мехкашта духьала Израила лелаю агресси соцаелга. Ливанера, дlалийнача дерригача lарбий лаьтташкара оккупантий эскараш кхы тlехьа ца доахаш, дерригаш, кхы къамаьл ца деш арадоахилга! Юхьlоаржо хийла израильски агрессораштен уж хьаллувцараштен!

Палестински халкъа бакъ гlулакх котдаргда!

Гартарча Малхбоаленна — чlоагlен нийсхо йолен машар!

15. Европейски мехкий халкъаш! Американски керда ракетно-ядерни герз Малхбузен Европе дlанийс ма дайта!

Европана—машар, кхерамзле, вlашн цхьана гlулакххаш леладелга!

16. Азиатски мехкий халкъаш! Къовсам лоаттабе империализмана, неоколониализмана, гегемонизмана духьала, машари кхерамзлен бахьан!

Тешам болеж вlашн цхьана гlулакхаш леладуи континент хийла Ази!

17. Дунен халкъаш! Хьадда юхатоха империализма, милитаризма, реваншизма агрессивни тийша балхаш!

Герзашца кийчлуга сихде гlертиага дирст йолларгья вай, тlема кхерам дlабоаккхаргба вай, кхохкам кlаьдбар соца е дайтаргдац кlоарг а дергда вай!

18. Ерригача планета нех! Ядерни катастрофа ца хилийтара лоаттабеча къовсаме шоай низаш алсамдаха!

Ядерни, нейтронни, химически герз ца леладелга хьадеха!

Дунена—машар!

19. Даькъала хийла машар беза Советски Союза ленински арахьара политика!

Вахаре чакхйоаккхаргья вай советски машара Программа!

20. Сийле хийла сийлахь-доккхача советски халкъа—коммунизм хьалъечох, машар тlехьа дерригlа къовсам лоаттабечоа!

21. Советски Союза къахьегамхой! 1983 шера планаш, XI питилетка задонеш дерригача хьонхамашта кхоачаш я тlехкхоачаш а ера тlехьарча социалистически яхья байракх лаккхагlа айе!

Кхы а низ болашагlа, йlаьхегlа, хозегlа хийла вай сийлахь-йоккха дукхача къаний Даьхе!

22. Коммунисташ! Парте XXVI съезда, КПСС ЦК майсана ноябрьски Пленумий исторически решенеш кхоачашъяра тlехьа дерригача халкъо лоаттабеча къовсама хьалха латта!

23. Советски Союза къахьегамхой! Хlара балха моттигера къахьегама овсарле, эффективность, дикка айе!

Тlагlертта болх бар — вай патриотически, интернациональни декхар!

24. Советски Союза гражданаш! Хьинаре дакъа лаца кхом баран хlамаь хьурмат даран тlехьарча дерригача халкъа болама юкъе!

Экономика кхом беш хила еза!

25. Советски Союза къахьегамхой! Хlара къахьегама коллективе хьакходла творчество хургйола, новкъосташка вlашн гlо дергдола, питилетка кхоачашъеча бехктохкам хургбола хьал!

Чlоагlъе организованности порядоки, сакхетамегlа йола коммунистически дисциплина!

26. Советски Союза къахьегамхой! Сихъе lилма-технически прогресс!

Тlагlертта производствана юкъехкаха lилманен техниканен карагlдаьнар, дикагlйола опыт, къахьегама стимулировани ярен из вlаштlехьбаккхарен эффективни формаш!

Экономикана — интенсивни дегlаахар!

27. Доагора-энергетически комплекса болхлой! Дукхагlа даккха мехкдаьтта, газ, кlора, электроэнерги!

28. Советски металлургаш! Тешшаме lалашле мехка эша метала хулийтилга!

Кхом бе йиш хулийтаргйолча металлопродукце дикал айе, дукхагlа арахеца!

29. Машинашъераш! Керда лакха овсарле йола а кхом байта а машинаши прибораши хьаеча сихагlа юкъехкаха lилман инженерния уйла!

Халкъа боахама дерригa доакъош технически эргадоахилга сихде!

30. Химически промышленноста болхлой! Дизагlа lалашде химически продукташи материалаши эшаш дола халкъа боахамеш бахача наькен хьашташ!

31. Промышленноста болхлой! Халкъа эша товараш дукхагlа арахеца, цар ассортимент шеръе, дикал айе!

Халкъа эша товараш арахецара — хlара денна терко!

32. Транспортен бувзамен болхлой! Тlагlертте айе балха дикали эффективности! Халкъа боахама новкъаш ца хаддаш дlа-юха кхухьилга, бахача наха культура лакха йолаш гlулакх делга lалашде гlерта!

33. Гlишлошъераши монтажникаши! Капитальни вложеней эффективность айе!

Гlишлош комплексно, кхом беш, дика, кlанзарча техника кlийлен тlа хьалъе! Хьалъяра ха оттаь объекташ ший ханнахьа хьалъь яха!

34. Агропромышленни комплекса болхлой! Мохк кхачанцен юртбоахам бийлалцен тешшаме lаламбе гlерта!

Кхачан Программа чакхъяккхар — дерригача халкъа гlулакх!

35. Колхозхой, совхозий болхлой! Хьинарегlа юкъехкаха lилман ларда тlа лаьтта леладу система, плат, технически, дхийла юртбоахама культураш дукхагlа яха!

Дикача дас санна пайда эца лаьттах, техниках, удобренеех, къахьегама, финансови ресурсех!

Бlаьстан-ахашкара балхаш дикагlа де!

36. Юртбоахама къахьегараш! Ма могга айе хьайбай боахама продуктивность, чlоагlъе цун доакъара база!

Къовсам лоаттабе дулх, шура, фуаш, тха дукхагlа даккхара тlехьа!

37. Торговле, общественни кхачан, бытовойи коммунальни гlулакх дечара болхлой! Лакхъе къахьегама дикали культурен, дизагlа кхоачашде бахача наьха хьашташ!

38. Изобретателаши рационализатораши! Технически прогресс, вай Даьхен экономика дlахо чlоагlъяра къовсам лоаттаберий хьалхарча мугlарашка хиаа!

39. Советски lилмахой! Тохкамий эффективность айе! lилмани производстван союз чlоагlлойла!

Сийле хийла Советски lилма!

40. Литературан искусствал деятелаш, культура балхахой! Лакха лелае коммунистически идейноста, партийноста, халкъала байракх!

Вай Даьхенна хяла ма йоагlара йола произведенеш хьакхолла!

41. Халкъа дешара балхахой! Хьалкхуаш йоагlача тlехьенна хьехарен коммунистически кхетам баларен эффективность айе!

42. Унахцlено лорaяра балхахой! Ма могга тоаде советски наха медицински гlулакх делга, шоай профессиональни говзал лакхъе!

43. Физкультурникаши, спортсменаши! Дукхагlа нах юкъеоза физкультурни болама! Советски спорта сийле алсамъяккха!

Даькъала хийла советски профсоюзаш — доал дара школа, боахам лелабара школа, коммунизма школа!

45. Даькъала хийла Ленински комсомол — Коммунистически парте тешаме гlончен дешле резерв, коммунизм хьалъеча кагирхой хьалха латта отряд!

46. Кагий нахи мехкарийи! Тlагlертта карагlерзае знанеш, культура, профессиональни говзал!

Ленина гlулакх, коммунизм бахьан сакхетаме къовсам лоаттабераш хила!

47. Сий дола ветеранаш! Кагирхой хьехамчаш! Коммунистически партен советски халкъен революционни, тlема, къахьегама традицеш тlа хьалкхеде къона новкъал!

48. Советий Мехка кхалнах! Хьинаре дакъа лаца производственни общественни вахара юкъе!

Сийле хийла кхалсага-наьна!

Дерригача лаьттан тlарча бераша машари ирази!

49. Советски бlухой! Эргадоахаш тоаде тlемен политически хийчо елга!

Фен тешамен лорабе советски халкъа машаре къахьегам, дегlаенача социализма обществана карагlдаьнараш!

Даькъала хилда СССР Герзашцара Низаш!

50. Бlаьшеренашка дахалда Сийлахь-боккхача Даймехка тlем тlа советски халкъо гойта ше санна кхы доаца денал!

Даим латтийла вай Даьхен сий, кортамукъал, ший лоlамагlа хилар бахьан долаш лоаттабаьча къовсаме байнача турпалий сийле!

51. Даькъала хийла Советски Союза халкъий йохаргйоаца интернациональни цхьоагlон вежарашха дола доттагlали — вай общества низ бухбувла лакъаргбоаца хьаст!

52. Даькъала хийла болхлой класса, колхозни ахархой, халкъа интеллигенце йохаргйоаца Союз!

53. Даькъала хийла СССР Конституци!

Даькъала хийла халкъа депутатий Советаш — lаьдала бокъонца йола демократически органаш!

54. Даькъала хийла Советски Союза ленински Коммунистически парти!

Партен халкъен цхьоагlо, сийлахь-йоккхача Ленина васкеташта тешаме хилар—вай ерригa коталонаш яхара бола тешам!

55. Даькъала хийла вай сийлахь-йоккха Даьхе — Советски Социалистически Республикий Союз!

56. Ленина байракха кlал, Коммунистически парте кулгалдеш дlахьалхашкахьа, коммунизм котъяларгахьа гlо!

Советски Союза Коммунистически парте Централни Комитет

ЛЕНИНСКИ, КОММУНИСТИЧЕСКИ ХЬИСАПЕ КЪАХЬИЙГАР

ХЬИНАР ШОЛХАДАЬККХА...

В. И. Ленин ваь 113 шу дизара хетадаь коммунистически субботник бокхъонца дола къахьегама цlей санна чакхдаьккхар грозненцаша. «Сийлахь - йоккха почин» яхача ший балха тlа баьчча ма аллара «Коммунистически хьисапе къахьегам вlаштlехьбаккхар хlана а дlахо ше йода кхы чlоагlагlа а тийша хургда къахьегамхой шоай лоlамагlа сакхетаме дисциплино йолаш хиларах».

Цо аьннар бакъхиша хlанзарча вахаре дlааттaлга хьахьоккхаш дола дукха масалаш гойтар 16 апреле республика столица къахьегамхоша.

Ишта, «Автоспецоборудовани» яхача опытно - экспериментальни завода № 3 йолча цехерча Юрий Магометовича Гечебаева кулгалдеча бригада токарь коммунист А. Л. Краснов цу дийнахьа балха хьавера сатасалехьа, 3 сахьт даьлча. Цо бахьан довл ши норма совгlа тlехкхоачашъе карагlдаьлар цун. Хlаьта 18 саго латтача цар токарий бригадо а хьалха шоаш балха норма 197 процентага дlакхоачаш кхоачашъергья аьнка денна дош, дийрхlачул а тlех продукци луш, дизза кхоачащдир.

Лоаша митинг а еш, дlаделадир «Цlе шоатта» В. И. Ленина цlерагlча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача заводе. Цига къамаьл даьча Социалистически Къахьегама Турпала, вокхагlйолча оператора Ведерников Николай Ивановича коммунистически субботника лоархlамах ше дувцаш, белгалдаьккхар кхы тlа а 10 эзар сома маьха продукци ди чакхдалалехьа кийчъе шоай смена лаьрхlа хилар. Хlаьта из цехар цар дизза кхоачаш а дир, алкха кхоаьь энергоресурсаши реагенташи дlа а йохийташ.

Хlанз пенсе яха салоlаш я республике цlи хеза йола швея - мотористка Социалистически Къахьегама Турпал коммуниста Ушакова Мария Павловна. Бакъда, къахьегама цlей хьатlаэттача къона йолча хана дена цо цхьана болх баьча коллектива духьал ца эттача lеллавзар из. № 4 йолча цехерча къахьегамхой чlоагlа дог айдир дукхача шерашка шоай ханна хьехамча, хьаькъале кхетам дур, дог-цlена саг бlаргайча. Ишта, цу дийнахьа дlаккха ца хиннача тайпара къахьегама овсарле лаккъаь къахьийгар цеха хlамаш тегараша.

Цу тайпара хlана бан аьнна къахьегам дика вlаштlехь а баьккха дика чакхдаьккхар субботник швейни производственни управление кхьча цехий коллективаша а. Хlамаш тегаш хиннача 3200 сато 140 эзар сома маьха продукци кийчйир, цох дикъагlа дола дакъа гарта яр наччахьалкхен дикала Знак йолаш хулга lалаш а деш. Алкха кхоаьча материалий чотагlа хьадир 20 эзар тайп - тайпара берий баракъа. Из денхар кхоачашдеча эттара доккхагlа дола даанъа юкъедиккар производстве хьалхалаттараша. Царна юкъера а белгалбаха боагlа объединене хlанз итташ бола шийтталагlча питилетка чотагlа къахьегараш. Хlаьта вов. Светлова санна болча цхьаболча швеяи шоай кхаь шера заданеш из ди чакхдалалехьа кхоачашъьяха аьттув баьлар.

Локомотивни депо коллектив «Цlеча шоаттден» хьалхе дехз кийчо еш хиннай. Цар машинисташа шоай мукъача хана чотагlа, кхоаь электроэнергии дlовхали дlа а йохийташ, дlа-юха ригай 60 совгlа состав.

16 апреле барт - цхьоагlонца вlашагlкхийттар депо коллективера къахьегамхой. Партноза секретарь вов. Серлюка хьайийллача митинге къамаьл дир Грозне бlаь шера лаьттача тlем тlа даакъа лаьнача Н. П. Точилина. Цо тlахьийхар машинисташ даьй революционни, тlема, къахьегама традицеш ебаяра шоай хьинари низ ца кхоадара. Коллективо 16 апреле дlахийтар субботник деча дийнахьа грозненцаша шоаш хьалха деиз оттаьча традицегlа планал совгlа Даьхен совгlата душ йолча мехкдаьтта предуктай бlарчча поезд. 4,8 эзар тонн дозал дола из состав кхидаьча доагорца дlайнгар къахьегама ветерана Л. А. Дементьева.

Коммунистически субботнике дика хамаьхал йоалаш болх бир Социалистически Къахьегама Турпала Хадиевна Шамсуде кулгалдеча комплекснй бригада. 135 сагах латта цар коллектив цу дийнахьа болх беш яр Ленина проспектагlа 25 квартира йола цlа хьалдеча. Шоай ден норма 130 процент кхоачаш а еш, ерригa хьалхара атах киршашкех Зотта низ дlаккхьчар цар.

Коммунистически субботнике даанъа лаьнар 239695 грозненцо, балха моттигашна къахьийгар 68847 сахь. Промышленни предприятешка болх беш хиннача кийчйир 3861 эзар сома маьха продукци, 468 эзар сома маьха наха чlоагlа хоаттaш дола товараш, гlишлошъераша 490,7 эзар сома маьха балхаш чакхдаьхар, транспорташа 110 эзар тонн тайп - тайпара мохьаш дlа-юха дахьар. Промышленносте, транспорте, гlишлошъеча къахьегаш хинначарех 7120 сахьо кхоаь бийдал, материалаш, энергоресурсаш, инструмент дlайохийташ болх бир. Шоаш иштта даьккхача ахчах 176,8 эзар сом питилетка фондана юкъедахийтар республика столица къахьегамхоша.

Грозне дукха улицаш, майдаш, наькъаш, тоадь, цlендь, эшаш бола лостам баь кийчдеш, гаьнаши кlотаргаши дlайоrlаш, предприятеи, организацеи, учрежденей кхаш, гонахьенаш хозъяра кулг тохаш хилар вай горозерe 171 эзар совгlа саг.

Цхьан дешаца аьлча, боккхийчар а кагирхоша а массане хьинар шолхадаьккха, бернаге къахьийгар «Цlеча шоатта дийнахьа».

С. МАНСИГОВ.

ХьажкIаш дIаe йолаяьй

lуйрийна ийслагlчох ах сахьат даьнна ха. Тхо да Грозненски района Ленина цlерагlча колхоза ялата хьажкlаш дlаюрча кхай тlа. Индустриальни хьисапе бу укхаза болх. Эттара хьалка кхай тlа шоай агрегаташ араьхай эрадикан яха гербицид тохаш боахнараша. Хьадер ма кулла тешаметlа де гlерташ къакьег механизатораша Такалашев Суркос, Василенко Николай, Джабраилов Хьасана. Хий а тохаш кийчъеш йола гербицид опрыскивателашка чуйоттара мара шоай агрегаташ соица ца ещ бу цар болх.

Деза дискаш дола маккаш доалаш кхай тlа теха эрадикан лаьтта кlала йохийт механизатораша Умаров Хьумида, вежараша Джабраилов-гlар Хьусенен Муттуси. Цар лелаеча тракторашцен гербицидаш еттача агрегаташтен юкъера юкъ бlаь метрал йоккхагlа хургьиц. Дlатехачул тlехьагlа кхо-йиъ минут дlалехьа эрадикан лаьтта кlала яхийта кхоабу маккаш доахаш боахкараш.

Чу фу а минеральни удобрени а етта болх дlаболабе кийча нолш кхай йисте затт селкаш. Цафта хьожаш ба тракторашта, сеялкашта технически гlулакх дара вlашагlъеллача звенои юкъебоагlа нах.

— В. И. Ленин ваь 113 шу дизара хетаьча Ерригсоюзни субботнике даанъа лапара lуйрийна ворхlагlчох ах сахьат доалаш баьхнар тха коллективера механизатораш, — йоах колхоза кхоалагlча механизировании отряда начальника Шахтамиров Нурде. — Тахан малагlа балдаш дергда хьалкхе а хоаш цар отрядера хlара саг. Цудукъа субботнике дергдолчоа хьалкхе а кийчо яьр. Масала, хьажкlаш дlаюргйолча цхьан кхай тlа гербицид селхава техаяр оаха, цу сахьате лаьтта кlала а йохийтащ. Хlаьта ялата хьажкlаш укх шера 1000 гектара тlа йиссргья тха отрядо.

Ерригa хьажкlаш цхьан кlирагlа дlайийна яха декхар тlайийцад механизатораша.

— Лаьрхlар кхоачашдара низ дlакхоачар дергда оаха, — йоах хьажкlаш кхееча звенона кулгалдеш волча Маноев Петра. — Сай новкъосташа Самралиев Денища цхьана, дийнахьара норма 30 гектар йолаш, 50 гектар дlаe хьожаргва со. Балха темпеш лохъергьяц дlахо йодача хана а.

Ткъо гектар гартта йолча моттиге эрадикан техачул тlехьагlа хьажкlаш дlаe йолайир механизатораша. Тажа йолх селкаш. Хlаьта тамащ я яц. Истол санна нийса да кха. Цудукъа эшача боарамагlа кlоарга, нийсача мугlарагlа дуж лаьтта фу.

— Хlара гектара тlара 40 центнер фуалъякха хьажкlаш чуй социалистически декхар тlайийцад тха отрядо, план 35 йолаш. Лаьрхlар дикагlа кхоачашде вlаштlехьделийтаргдола ерригa шоай торонаш оарцагlйоахаш болх бу механизатораша. Бакъдар аьлча, кхьчо тайпара хила йиш а яц. Хlана аьлча, коллективни подрядагlа болх беш я тха отряд, — йоах Шахтамиров Нурде.

Ялх агрегатаца 140 гектар гартта ялата хьажкlаш дlайийра цу дийнахьа Нурде кулгалдеча отрядо, норма 90 гектар йолаш.

М. ХАМАТХАНОВ.

Керттердар—дисциплинен бехктокхами

КАДРАЙ БЕХКТОКХАМ ЧӀОАГӀБУ

КПСС ЦК ноябрьски (1982 ш.) Пленумо белгалдаьха декхараш кхоачашдеш хоадам болаш болх чакхбаьккхаб МагӀалбика городской партийни организаце. Дисциплина чӀоагӀъяра дешаш дийцад КПСС горкома бюро заседанешка, къахьегама коллективай партийни, болхлой собранешка. Болх тоабара, дисциплина телхаерашта дукъалара къовсам чӀоагӀбара тӀаерзаь лоархӀаме предложенеш тийнай коммунисташа, парте боацараша.

«Малгобекнефть» НГДУ, бурув тохара балхий управлене, Вознесенскерча газ чакхйоахача завода, кхыча предприятей коллективаша шоай собранешка социалистически яхье кертера моттиг дӀалоацаш дисциплина дешаш хилийта, хӀара участке, болх беча моттиге лерттӀа къахьегам вӀаштӀехьбаьккха, порядок йолаш хилийта.

Еррига къахьегамхой коллективашка чӀоагӀа раьза хинна хьаллаьцад «Хоастами сийлен — къахьстарга хьежна» хилийтара тӀехьара Москверча къахьегамхой, иштта Грозненча Заводской района къахьегамхой коллективайн бокъо лораеча органий дӀахо къахьегама дисциплинех общественни порядкий чӀоагӀъяра тӀехьара патриотически боламаш.

Укх шерара района социалистически декхараш къоастадеча къаьстта лоархӀам баьб балха ха лораяра. ХӀара болх беча моттиге къахьегам дикагӀа вӀашагӀболлара, правопорядок чӀоагӀъяра дешай. ДуккагӀа нах юкъеоаш шер а баьб, бехктокхам лахбеш чӀоагӀ а баьб пачхаьалкхен планаш кхоачашъяра тӀехьара тӀахьожам.

ХӀанзехьа а гуш да цох даьнна беркат. ХӀара бетта толамца кхоачашъю районерча промышленносто, транспорто, вахаро нахи оша гӀулакхаш кхоачашдераша пачхьалкхен планаш. 400 совгӀа тонн маьлдаьтта, пхи эзар гаргга тонн бензин даьккхад, воркӀ миллион гаргга кубически метр газ сийнай промышленни предприятеша планал совгӀа. Дукхадар карагӀдаьнад юртбоахама къахьегамхошта Ӏай хьайбаш кхоабача, техника тоеча, бӀаьстанга кийчо еча.

Цу хьалхарча толамаша тешаву промышленносте а юртбоахаме а пачхаьалкхен планаш кхоачашъергхиларах. Белгала кӀезигденнад балха ха зехьа йоаелга. КПСС ЦК ноябрьски (1982 ш.) Пленум хиннача тӀехьагӀа шоаза кӀезигденнад районе къахьегама дисциплина телхаелга.

Москверча станокаш ераш да ше къамаьл деш КПСС ЦК Генеральни секретара Ю. В. Андропова белгалдаьккхар, дисциплина чӀоагӀъелга балха тӀерабувларашца, лодыраш къовсам лоаттабелтах доалаш доацилга. Дисциплина чӀоагӀъяра тӀехьа лоаттабеча къовсама керда чулоацам бала безилга, хӀара диннахьара планах дола оалхха декхараш кхоачашдерца сийзе из хила безилга. ТӀакха даьсса къамаьл хургдац цох.

Дуккхача даькъе коллективашка дерттиа болх вӀаштӀехьбаккхарах тиша да дисциплина чӀоагӀъелга. Оборудовани сеца латтилга, хаьна-хьа оша бийдал, материалаш ца хилар, юккьанца тохкаш лелилга, хӀа чакхйоалача хана дерригa а сийза чакхданкха гӀертилга Ӏатъ балха динала, дисциплина чӀоагӀъяра. Цудухьа дуккхагӀа балха дисциплина телхаеш моттигаш нийслу бутт чакхоалача хана. Белуш да цхьаькха а; нагахьа санна бетта юкъе ханнахьа балха кхья ца бахкарца, ханаI хьалха балхара дӀаахарца дисциплина телхайой, бутт чакхоалача хана дисциплина телхаю балха брак ярца, балха технологе, кхерамален техника бокъонаш йизза кхоачаш ца ярца.

Цу тайпара гӀалаташ дувлийташ, ритмично болх ца беш я районера цхьаьнала предприятеш. Царна юкъе я кирпашкаш ю завод (директора декхараш кхоачашдер М. Плиев, парторганизаце секретарь Н. Н. Халиева), гӀишлош ю хозрасчетни участок (начальник М. Аушев, парторганизаце секретарь Х. И. Даурбеков), Ачалкхера минеральни хий кийчду завод (директора декхараш кхоачашдер С. Ю. Гелисханов, парторганизаце секретарь М. М. Точиев), районера бузама узел (начальник Н. В. Янович, парторганизаце секретарь Е. С. Бервинова). Цхьацхайолза хана шоай балха пленех лоархӀаяц МагӀалбикера геофизически экспедици (начальник В. Г. Шумский, парторганизаце секретарь П. М. Белан), тампонажни участок (начальник В. С. Цысарь, парторганизаце секретарь А. П. Корзевич). Дукха къахьегамхой лоткъамаш да маьхк еча завода, горэлектросета, межрайводоканалтреста балхах лаьца деш.

Болх тоабара, балхашна нах дӀачӀоагӀбара, къахьегама овсарле лакхъяра, юххера дисциплина чӀоагӀъяра а бокха лоархӀам болаш да халегӀдолча балхашта механизаци елга, наха болх бара дикагӀдола хьалаш вӀаштӀехьдоахилга. Масала 20 процент болхлой хувцалу промышленноста, транспорта, гӀишлоний предприятешка. Дукха болхлой хувцалу юртбоахама предприятешка. Механизаци яра боарам лоха, кулг-кара ду балхаш дукха да боахама дукхача доакъошка.

ХӀара коллектива кулгалхошта, специалистанта ха деза дукха къахьегам эшача балхашта механизаци ярта хьежна мара бокъоаца хӀара предприяти болхлошца Ӏалашъелта, уж цига дӀачӀоагӀбелга, дисциплина хулга Ӏалашдулургдоацилга. Цудухьа уж дешаш кӀоаргагӀа тохкаш, болх во лелара, дукха болхлой хувцабалара, балха ха зехьа йояра бахьанаш къоастадеш, уж дӀадахара новкъаш лохаш, дикагӀа болх берий опыт йовзаш, из йоаржаеш хила еза КПСС горкома бюро, горкома промышленни а юртбоахама а отделаш, юххьанцара партийни организацеш. Иштта лоархӀаме да шоашта еннача бокъонех пайда а эцаш партийни организацеша администраце балха боагӀача боараме тӀахьожам лоаттабелга.

КПСС XXVI съездо, Центральни Комитета ноябрьски Пленумо къаьстта ира оттадаьд пачхаьалкхен а партийни а дисциплина чӀоагӀъяра дешаш. В. И. Ленина яьхад: «...нагахьа санна вай лаьрххӀа дика дисциплинированни хила боллойн ахархойн Ӏомабой, вовшнара дӀададала деза вай».

Цунца дувзаденна къаьстта бехктокхаме декхараш отт партийни болхлошта, боахама кулгалхошта хьалхашка. Политически хьетам лакха болаш, гӀулакх довзаш, бехктокхам лакха болаш иштта хилар новкъостацара хьадехаш, коммунистий, мугӀаерча болхлой лоӀам бовзаш, цар шоашта ю критика хьаца хоаш, моллагӀча тайпара партийни а пачхаьалкхен а дисциплина толхаелга ца ловш партийни болхлой хиларх тийша да партийни организацеша толамо болх белга, цар сий лакхделга.

Тахан КПСС горкома аппарате болх беш а юкхьанцарча партийни организацешта кулгалдеш а ба кертерча дакъе теоретически а практически а кийчо йола, нахаца болх бе хоаш, предприяте, боахама болх кӀоаргга бовзаш, кердадар хьаллаца, хьалхашка латта декхараш кхоачашдара къахьегамхой оарцагӀбаха хоаш бола нах. Царна юкъе ба инженераш, агрономаш, хьехархой, кхыболи специалисташ. Цо торо лу горкома тайп-тайпарча коллективай, юкъарча организацей болх кӀоаргга тахка, дӀахо болх тоабара де дезараш къоастаде.

ДукхагӀа йоахо ю оаха горкома аппарата болх тоабара, къахьегамхой коллективашцара, коммунисташцара, парте боацарашцара цар бувзамаш шердара, кӀоаргдара деший. Наст-наста хулача аппарата боахлой совещанешка массанене дӀадовзийт гарггача хана района хьалхашка латта декхараш, сихагӀа къоастаде деза дешаш. Болхлочоа нарагӀдаьннача дикачунца цхьана уххаза белгалдоах цун балла нийсденна кхоачамбоацараши гӀалаташи. Цо новкъостал ду хӀаране болх тоабе, бехктокхам лакхбе.

Городской партийни организаце хьалхеовь нахацара болх бовзаш, коллективаща кулгалде, хьалхашка латта чоалхане боахама а политически а декхараш кхоачашдара къахьегамхой оарцагӀбаха хоаш дукха кулгалхой ба районе. Царна юкъе ба «Малгобекнефть» НГДУ начальник Н. А. Орехов, бурув деттача балхий управлене начальник С. А. Темираев, Вознесенскерча газ чакхйоахача завода директор И. В. Максимов, «Малгобекнефть» НГДУ мехкдаьттая газеш шоллагӀча цеха начальник Я. Белхароев, райпо правлене председатель А. М. Эдельбиев, дукха кхыбараш.

Парте XXVI съезда, КПСС ЦК аргӀанарча Пленумий документаша дӀадехараш ларде а лувцаш лелабу городской партийни организаце кадрашцара болх. Отчетно - хоржамий конференци хилча дехз хьайоагӀача хана горкома бюро заседане дийцад кадрашца беча балха тайп - тайпарча оагӀонашцеи тӀадилар кхоачашдара дисциплина чӀоагӀъярцеи дувзаденна дола тӀьо совгӀа доаш. КПСС горкома пленум хиннай цу деша хетаь.

Къайле йоацаш да ше дар моллагӀа а мегаргда аьнна хеташ, шийл лохехьарчарка хетар теркал ца деш, вӀалла аьз ца хеташ ше лелабеча балха тӀара шийна а ше гаргга эзача наха а пачхаьалкхен чотах пайда бе гӀерташ цхьабола кулгалхой нийслуга. Цу тайпара кулгалхо нийсвеннача коллективера хьал телхе, къовсамаш долаш, наьха лоткъамаш долаш хул. Ишта моттиг нийсъелча юстара хила йиш яц партийни орган, юххьанцара партийни организацеш.

Партийни, пачхаьалкхен, финансови дисциплина телхаяр, ше кулгалхо хиларах шийна болча аьттона пайда бе гӀертар бахьан долаш, парте мугӀарашкара дӀа а воаккхаш, балха тӀара мукъавалийтав «Ачалуки» совхоза директор хинна А. Чапанов. Иштта партийни бехи а беш директора декхарех мукъабовлийтаб «Луч» совхозера С. Х. Хамхоев, М. Горьке цӀерагӀча совхозера М. Х. Цуров, СССР Конституце цӀерагӀча совхозера К. Р. Маршани. Партийни бехкаш даьд «Алханчуртский» совхоза директора Л. М. Цечоевна, технологически транспорта управлене начальника А. П. Чурилловна. Дисциплина телхаяр бахьан долаш алкха дӀададахача цхьан шера партийни бехктокхаме эза 20 коммунист.

КПСС горкома бюро заседане цӀенхаштта къамаьл хиннад парте XXVI съездон КПСС ЦК ноябрьски (1982 ш.) Пленумо белгалдаьккхача декхарашка хьежна бокъо лораяра органашка партийни, къахьегама, тӀадиллар кхоачашдара дисциплина кхоачашъяра хьакъехьа. ЦӀенхашта бехк баьб дисциплина телхаьча цхьаболча болхлошта.

Укх тӀехьарча хана шерагӀа юкъедоаладаьд партийни собранешка, партномий, партбюро, горкома бюро заседанешка коммунистий - кулгалхой балха отчеташ уттаелга, горкома секретараша предприятей, учрежденей кулгалхоща, парторганизацей секретарацца къамаьлаш делга.

КПСС горкома бюро цу тайпара отчеташ юцаш коллектива кулгалдара боарам лоха хиларах, XI пятилетка хьалхарча шин шера юртбоахама продукци кийчъяра планаш кхоачаш ца ярах, коллективашка дисциплина лоха хиларах учетни карточка тӀа дӀа а язъеш строги выговор яьб «Малгобекский» совхоза директора Ю. Х. Музаевна.

Оаха балха юкъедоаладаьд шоашта хьалхашка латта декхараш кхоачаш ца деча коллективай кулгалхой личин делана юкъе цар болх во бар тӀадоаь характеристикаш Ӏойохкилта КПСС горкома бюро заседане цу тайпара характеристикаш чӀоагӀъяьй дӀадахача шера болх во барах совхозий кулгалхошта. Царна юкъе ба ГӀ. Ахриева цӀерагӀча совхоза директор Х. Д. Хасиев, «Луч» совхоза директор А. Б. Томов, кхыбараш.

Юххьанцарча партийни организацешка йийцай совхозий кертерча специалистий, юкъерча кулгалхой тӀьо совгӀа отчет, болх во барах йола характеристикаш а чӀоагӀъеш. Уж отчеташ юцаш лира партийни бехктокхаме эаб «Ачалуки», «Малгобекский», «Алханчуртский» совхозий керттера агрономаш Х. А. Яндиев, К. А. Балаев, З. Х. Гандалоев, кхыбараш.

Дукха ха йоацаш КПСС МагӀалбика горкома пленуме йийцай «КПСС ЦК майски (1982 ш.) Пленума решенеш кхоачашъеш Кустанайски областа Федоровски районерча «Коммунизмага бода никъ» яхача колхоза парторганизаце беча балха хьакъехьарча» КПСС ЦК соцамга хьежна «Кавказ» совхоза партномо беча организаторски а политически а балхах йола отчет. Бюро белгалдаьккхар цу боахамера дукха кулгалхой, специалисташ пачхаьалкхен дисциплина лоха йолаш, хьалхашка латта декхараш дизза кхоачаш ца деш болга, наргара доагӀача боараме совхоза партномо жоп ца дехилга, коммунистий кулгалхой, специалистий бехктокхам лахбеш, партийни а пачхаьалкхен а дисциплина чӀоагӀъеш совхоза партномо цӀенхаштта болх бе безилга.

ХӀана оаха юкъа а тохкам баь къоастаяьй КПСС горкома, партийни комитетий номенклатура. Кердаьнихой кадрай резерв. Нах районе хьабехаш еш йола совещанеш, заседанеш белггала кӀезагагӀа ю. Ераш а 16 сахьат даьнна балха ха йистехьча ю. ДукхагӀа йоахо ю бахача наха дне гӀулакхаш деча, торговле предприятей, уахцӀено лореечa, культура учреждений болх тоабаре деяай.

Партийни, пачхаьалкхен, тӀадиллар кхоачашдара дисциплина чӀоагӀъяра партийни, советски, боахама организацеша беш бола берригa болх пятилетка кхоалагӀча шерара декхараш дизза кхоачашдара къахьегамхой оарцагӀбара тӀаберзабь лелабу КПСС МагӀалбика горкомо.

Цунца цхьана оаха дика кхетаду цу балха хӀинз а цӀенхаштта кхоачамбоацараш долга, уж дӀадоахаш, вахаро тахан дӀадехкача боараме дисциплина чӀоагӀъеш, хӀара коммунисто кулгалхочун, бехктокхам лакхбеш КПСС горкомо, юххьанцарча партийни организацеша кхы а дукха болх бе безилга.

П. БУСЕВ,
КПСС МагӀалбика горкома хьалхара секретарь.

Грозненски радиотехнически завода шоллагӀча цеха слесарашта - сборщикашта юкъе эттара дикагӀа лоархӀачарех цаӀ я шоллагӀча разряда слесарь - сборщик, коммунистически къахьегама ударник Кодзоева Миркан. Цхьаькха смена дӀаихийтац цо ший норма 125—130 процент кхоачаш ца еш. Ший опыт дог раьза долаш дӀа а луш, иштта къахьега Ӏомабу цо шийна лала болх беш бараш а.

СУРТА ТӀА: слесарь-сборщица М. Кодзоева.

В. ДЗИСЯКА сурт.

«Промавтоматика» НПО Грозненски опытни завода болхлоша шерра социалистически яхь йоаржаяьй «ХӀара балха дийнахьа дисциплина тӀехдинен хьадер дукхагӀен хилийта'» яхача девизах. Цу ихье хьалхалаттачарех цаӀ я къона коммунист, электромонтажница, коммунистически къахьегама ударник Идилова Малика. Цхьа смена дӀаихийтац цо ший норма 115 процентал чухьаьхьа кхоачашъеь. Белгалдаккха дезаш да цо мел кийчъеш йола продукци цхьа зӀаелча юха да ерзаеш дӀайохийташ хилар. Цо кьагга хьаьхоьх цо тьаси йола продукци дикен тӀехдикен мара ца хилар.

ДикагӀйола общественница лоархӀаш а я из заводе. Массаза а цӀена кхоачашду цо Грозненски горсовета депутата декхараш.

СУРТА ТӀА: электромонтажница М. Идилова.

В. ДЗИСЯКА сурт

Гор. Грозне Старопромысловски района № 51 йолча Катаямовски хоржамий округе гӀолла Нохч-ГӀалгӀай АССР Лаккхехьарча Советe хоржамаш дара йолча окружной хоржамий комиссе состав чӀоагӀъярах дола

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

«Нохч-ГӀалгӀай АССР Лаккхехьарча Советe хоржамаш дарах» долча Нохч-ГӀалгӀай АССР Закона 23, 24, 26 статьяшка хьежна Нохч-ГӀалгӀай АССР Лаккхехьарча Совета Президиумо **сацам бу:**

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лаккхехьарча Советe хоржамаш дара йола окружной хоржамий комиссе состав чӀоагӀъе ер общественни организацей къахьегама коллективай викалаш юкъе а болаш:

Комиссе председатель.

Асиев Сулейман Вахаевич — грузовой автотранспорта Грозненски производственни объединене болхлошкара, инженерно - технически балхахошкара, гӀулакхерча нахагара.

Председатела заместитель.

Миронов Владимир Моисеевич — Цӏеча Жӏарга общества Старопромысловски районни организацегара.

Комиссе секретарь.

Синах Роза Васильевна — № 54 йолча юкъерча школа хьехархойн гӀулакхерча наьхен коллективагара.

Комиссе членаш.

Арустамян Аркадий Семенович — Эскара, авиацена, флота гӀо дара йолча Ерригсоюзни ший лоӀамерча общества Старопромысловски районни организацегара.

Альшеев Сулейман Вахаевич — № 1436 йолча автоколонна болхлошкара, инженерно - технически балхахошкара, гӀулакхерча нахагара.

Боровлев Евгений Георгиевич — № 1436 йолча автоколонна болхлошкара, инженерно - технически балхахошкара, гӀулакхерча нахагара.

Гражданкин Михаил Максимович — № 1436 йолча автоколонна болхлошкара, инженерно - технически балхахошкара, гӀулакхерча нахагара.

Горюк Геннадий Васильевич — Ерригсоюзни Ленински Коммунистически Наьгархой Союза Старопромысловски районни организацегара.

Мотлохов Николай Степанович — № 1436 йолча автоколонна болхлошкара, инженерно - технически балхахошкара, гӀулакхерча нахагара.

Паце Борис Георгиевич — № 1436 йолча автоколонна болхлошкара, инженерно-технически балхахошкара, гӀулакхерча нахагара.

Сухарева Алевтина Ивановна — № 54 йолча юкъерча школа хьехархойн гӀулакхерча наьхен коллективагара.

Филатов Анатолий Александрович — № 1436 йолча автоколонна болхлошкара, инженерно - технически балхахошкара, гӀулакхерча нахагара.

Шаповалова Евгения Ивановна — Старопромысловски районни коммунистически организацегара.

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума председатель Х. ВОКОВ.

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

г. Грозный,
1983 ш. 15 апрель.

И Л Л И ДЕГА ЧУ ДӮС

НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙЧЕН ИСКУССТВАИ ЛИТЕРАТУРАИ ДЕНОШ — КЪУЛБАСЕДА-ХӀИРИЙ РЕСПУБЛИКЕ

Дукха ха дӀаяхарах йиц ца луш вай дегашка юс вахарна кийсъенна хоза минуташ, лоархӀаме событеш. Цу тайпарча хозача событеех дизза хилар вошал долча Къулбаседа - ХӀирийчене хинна Нохч-ГӀалгӀайчен литературан искусствон Деноаш. Алкха дега чу лер йитарал совгӀа хьалкхувръя, доттагӀал дищ ца долийташ латтаргья Октябрьски яхача юрта дӀаегӀа корсамаш. Дигорски районе хьалча ДоттагӀала аллеи дӀаегӀа гаьмаш. Алагирски культура цӀегӀа ухача наьха дог хьосташ хургда художника Мишин Олега совгӀата денна «Кавказски натюрморт» аха сурт.

Къулбаседа - ХӀирий пачхаьалкхен драматически театре хилар Нохч - ГӀалгӀайчен литературан искусствон Деноаш чакхдалара кхетаьь торжественни заседани. Сцена тӀа хьалбоал КПСС Къулбаседа - ХӀирийчен а Нохч-ГӀалгӀайчен а секретараш Ю. И. Кониев, М. О. Бузуртанов, шин республика Министрий Советий председателий заместителаш Т. У. Махмудхаджиеваи С. Е. Ужегови, литературан искусствон деятелаш. ДӀайхача дешашца а, дӀа-юха баркал оалаш а къамаьлаш дир С. Е. Ужеговен Т. У. Махмудхаджиеваси.

Цул тӀехьагӀа дийлар Къулбаседа - ХӀирий Лаккхехьарча Совета Президиума Указаш. Президиума председатела О. А. Васиева дӀаделар Къулбаседа - ХӀирийчен заслуженни артиста цӀи ялах дола дипломаш — Т. Яндиевайна, А. Джамаевна, В. Паповна, автономни республика культура заслуженни болхло яха цӀи елар самодеятельносте дакъа лоацаш хиннача З. Орцуевна, К. Евлоевайна, Х. Нурадилова цӀерагӀча театра керттерча режиссера М. Солцаевна. «Вайнах» яхача халкъара пачхаьалкхен ансамбла артиста А. Петрова елар Къулбаседа-ХӀирийчен Лаккхехьарча Совета Президиума сийлен грамоташ. Иштта Лаккхехьарча Совета Президиума сийлен грамоташца белгалъяьхай Нохч-ГӀалгӀайчен кхаь театра коллективаш, «Вайнах» яха халхара ансамбль, Нохч - ГӀалгӀай филармоне симфонически оркестр, республикански музыкальни училища, В. И. Ленина цӀерагӀча культура Дворецa, Назрановски района художественни самодеятельноста коллективаш.

Торжественни сайре чакхйоалаш доккха концерт хилар. Из дар бокъонца долча доттагӀала концерт. Цу концерта постановка яьраш бар Х. Нурадилова цӀерагӀча театра керттера режиссер М. Солцаев, Къулбаседа - ХӀирийчен музыкальни театра керттера режиссер Ю. Ленов, режиссер Г. Калоев. Цун юкъе дакъа лоацаш хилар шин республика симфонически оркестраш. Программа юкъедоаладаьдар эрсий, хӀирий, гӀалгӀай, нохчий халкъа иллеши халхараши, классикий произведенеш, вошал долча шин республика вай ханарча композиторий произведенеш. Иштта шоашта теркам тӀасоаш яр профессиональни коллективаш: Къулбаседа - ХӀирийчен филармоне хоровой капелла, «Илли» яха Нохч-ГӀалгӀай фольклорни ансамбль, «Вайнах» яха халхаре ансамбль; любительски коллективаш: Къулбаседа-ХӀирий горнометаллургически института профессорско-преподавательски хор, Грозненча В. И. Ленина цӀерагӀча культура Дворецa «Улыбка» яха хореографически ансамбль, Къулбаседа - ХӀирийчен пачхаьалкхен университета коллектив — «Ирыстон» яха халкъара заслуженни ансамбль.

Кхы цхьаьнха хоза хьисап долаш дар из концерт. Къулбаседа - ХӀирий хоровой капелла дӀаьлар композитора У. Бексултанова яздь нохчий илли, Нохч-ГӀалгӀайчера балетмейстера И. Шарыпова цу концерте лаьрхӀа «Ирыстон» яхача ансамблаца оттадаьдар хоза эрсий халхар.

Концерт дӀадихьар шин республика искусства говзанчаша — Къулбаседа - ХӀирийчен артисташа Т. Кабановас, А. Лещенкос, Нохч-ГӀалгӀай театра актрисас Т. Яндиевас.

Л. КАЛИТА.

ХЬАЛХАРА МОТТИГ ДӀАХЕЦАЦ

«Союзавтоматстром» ВНПО опытно - экспериментальни завода укх шера хьалхарча кхаь бетта вӀаштӀехьаьккха, республикерча промышленни предприятешта юкъе дьржача социалистически яхье хьалхара моттиг а хьожаеш, республикански Сийлен улга тӀа йиазай. Иштта цунна еннай КПСС обкома, Нохч - ГӀалгӀай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома карара кара тела ЦӀе Байракх.

Из деза совгӀат завода болхлошта дала а доатӀаш деннад. Масала, ер шу доладелча деза пачхаьалкхен планал совгӀа цар арахийцар 30 эзар гаргга сома маьхха товарни продукци 15 эзар сом мах бола нормативно-цӀена продукци. Из хул совхха укх хана хиначул пхи процент дукхагӀа.

Заданел совгӀа продукци маьхала яккхарах, эламигчун а доккхачун а кхоа барах, дӀебахача кхаь бетта пачхаьалкхена пайда бара задани 108,8 процент кхоачашъяьй завода коллективо. Къахьегама овсарле лакхъяра задани а тӀехкхоачашъяьй. Уж толамаш доахача хьанаре дакъа лаьцад предприятерча рационализатораша а. Цар кийч а яь производствана юкъейихьача 22 предложене шера керте луш бола пайда 4700 сом ба.

ХӀанзле шоллагӀча ах шера чотагӀа болх беш бола болхлой дукха ба заводе. Царех ба гальванникаш Кирия Надежда Васильевна, Шакина Наталия Александровна, гальваникий бригадир Клешлева Лилия, кхыбараш.

В. ДОТМАРЗИЕВ.

КПСС XXVI съезда решенеш кхоачашъеш

ШОЗЛАГӀАРА РЕСУРСАШ — ПРОИЗВОДСТВАНА

СССР экономически социальнеи деГӀахара Пачхаьалкхен плана юкъейихьай «ШозлагӀарча бийдалах пайда ийбар» аьнна йола лаьрххӀа раздел. Цу тайпара, эттара хьалха хиннай цу проблемах централизованни планироване объект.

Шоватхьъе вурийтта министерстваней ведомстваней, пхийтта союзни республикана оттаьй шозлагӀча бийдалах пайда нийбара заданеш, — аьлар сога СССР Госснаба шозлагӀча ресурсий Управлене начальника Козлов Эдуард. — 1984 шера материальни потребление юкъарча боарама юкъе дерригa а 2,3 процент лаьцар пайда ийцача шозлагӀча ресурсаша. Духьала цо йиш хилийтар иттлагӀа пятилетка чакхйоалаш болата хӀара кхоалагӀа тонн, кьахтен нартонен йизлагӀа тонн, бос болча металлий ихелагӀа тонн утила переработка яра чотах арахепа. Карарча шера кхое еза шозлагӀча бийдала утилизаци яро кхое еза халкъа боахама бешхе совгӀа эшашагӀа йоацаш 10—11 миллиард сома маьха юкхьанцара ресурсаш.

Тахан я СССР Госснаб пхьайола предприятеш шоай боахама деятельносте вторсырьех керттерчун хьисане пайда ийбе декхарийла еш долча документа тӀа болх беш. Иштта болх беш хургья низал шера 500 эзар тонн прокатага кхоачаш йола кердa кхоь металлургически мини-завод. Уж хьалхо Молдаве, Белоруссе, Амура тӀарча Комсомольске, хьалхара пролат лургда цар 1984 шера. Цар пайда ийбертба цу районашка Ӏовча тишача аьшкахи машиностроене юкеюсарехи (къоасттадаь аьлча, Амура тӀарча Комсомольске юкалоаладертда тишденна ӀӀемаш).

Цо цкъа-дале, теттара кӀезигдертда тиша аьшк мехка традиционни металлургически районашка дӀаухийташ еш йола расходаш. ШоалатӀа-дале, шоллагӀча бийдалах хьадаьча болата тоннага дӀадодар 25-зза кӀезигагӀа да, руда хоала а даь даьчунга, додачул, пхеаза кӀезигагӀа дода чугон лоаладаь даьчунга додачул. Тиша аьшк лоала а даь хьадаьчӀ болата цхьан тоннa йиш хулийт 3,8 тонн аьшка руда, а 1,5 тонн коксуюш кӀора кӀапа кхерен кхобе а.

ЛоархӀаме резерваш я бытови даькъе юкеюса хӀамаш оалаш ераш а — макулатура, бизга, текстиль, ткань, резина изделеш. США, масала, шера 170 миллион тонн хул бытови юкеюсача хӀамаех, СССР — 40 миллион гаргга. Бытови юкеюсача хӀамаех пайда эцарах йоала гӀойле шиц духьа яс экономически экологически.

Юкеюса хӀамаш производствана чуйоалаяра деша халкъабоахама перспективаш лохаш я СССР Госснабера шозлагӀарча ресурсий Ерригсоюзна проектно - конструкторски технологически институт (ВИВР). ИттлагӀча пятилетка шерашка 21 миллион совгӀа сом кходе гӀо даьд Ӏилманхоша хаькъа боахама. ВИВРо тохкамаш деш дӀадохийтача хӀара совно кхо сом совгӀа пайда лу тахан.

Духьала унхаза оттаьй шоай ха аькхта яьнцача люминесцентни ртутни лампашта «термически демеркуризаци» яра технологи. Царна чурча ртутни Ӏанарах доххьаш ма доалаш, хӀьта цудухьа тишъенна лампаш кхы хӀамаш кхувсача хоалаш тӀа дӀакхувса бокъо мича лу. Царна кхьтьо лаьрххӀа йола дукха мах бода полигонаш, шига лаьттах йохк царех юкеюса хӀамаш.

Дикача дас ду хӀама дий из? Даш! Цкъа-дале, уж лаьттах ехкача моттигера лаьтта «бӀехлу», массехк итташ шераш даьлча мара юртбоахама гӀулакхашта пайда эца йиш а хургйоацаш. ХӀьта, шоалатӀа-дале, ртуть башхе дукха долаш долча металлех а дац, цудухьа дӀакхувса йиш яц из.

Цу уйлаца тӀалостабир Ӏилманхой теркам лампашта регенераци яра проблема къоастара. Тахан ртутни сердалтелараршта термически демеркуризаци яра йола хӀаьнарчоа духхьашхара цхьа установка я Лиелаерча комбинате болх беш. Цо торо хулийт царна чура ртуть хьадакхха а цӀендаьчул тӀехьагӀа из производстве юкачудахийта а. Установка низал шера 60 эзар лампага кхоач.

Ӏилманхой тӀеххьарча разработкаех цаӀ я тӀера типографски басар дӀа а доахаш цунах шӀаькха кинишкаш, газеташ, журналаш кепадеттара дола кхьхат де таро хургйолаш «макулатура хозъяр». Кхьметтал хӀандарча, хӀанз укх самотте, из вайна новкъдале а, лоадам болаш йоацача макулатура гуллярен из чакхъелккхарен масштабаша а йиш хулийт кхьхат дара хьекха хьу шер-шера 75 эзар гектар кӀеситье. Нагахьа санна халкъа боахама оборота кхы 1,5 миллион тонн макулатура чуйоалийой, цо йиш хулийтаргья шера 8 миллион кубометр хьуя материал кхое.

Москвана юкерча Чеховски регенераторни завода территоре тӀа латта къаьнача, шаьрьеннача автомобильни шинай лоамаш хӀанз кхалаш яц, резинови крошкен регенерати хьалра йолча керттерча бийдала склад я. Цу бийдала тонна йиш хулийт резина хьаьча, цу даькъе керда шинаш а. Йодача синтетически каучука 400 килограмм кхое.

Иштта, шозлагӀча ресурсех пайда ийбарах йоала экономически гӀойле дика гуш я производственни цикле — гона цу: бийдал — изделе — юкеюса хӀамаш — цӀавкха а бийдал.

Кхетадеш да, халонаш а кӀезига нийслац укхваз. Эттара хьалха шозлагӀара бийдал гулъярца, дӀаоттаь лоаттаярца, цунне транспортировка ярна ювзаенна я уж. Уж балхаш ду наст-наста транспорт, кадраш, материально - технически база ца тоьаш моттигаш нийслуш йолча «Союзвторсырье» предприятешка. Уж проблемаш къестаеш латт. Иштта, масала, Чехословаки коллегий опытех пайда а ийца, «Вторсырье» специалисташа хьавкй утильсырье гульерий дӀа-юхалел механизированни автопоезда.

Производство кӀезига мах бодача шозлагӀча бийдала Ӏалашъяро новкъостал ду халкъа боахам экономино а тьахкъалагӀа а лелабе, мехка Ӏалама ресурсий кхом бе.

Владимир СОКОЛОВ.
(АПН).

РЕСПУБЛИКА ИНДУСТРЕ БОАХА ГIА

1983 шера хьалхарча квартале республика промышленносто паччахьалкхен план кхоачашъярах бола

Нохч-ГIалгIай АССР статистически управлене хоам

Парте XXVI съезда, КПСС ЦК ноябрски (1982 ш.) Пленума решенеш кхоачашъяра, цхьайтIалагIча пятилетка кхоалагIча шера заданеш толаме кхоачашъяра, производства эффективности балла дикали лаккъяра шерра социалистически яхь йоаржаяьча Нохч-ГIалгIайчен индустре болхлоша хаккл хьалха кхоачашйир продукци маьхала вихарен дукхагIйола изделеш арахецарей 1983 шера хьалхарча квартала план.

Ерригa республика хьаййцача продукци маьхала лаккхара 1983 шера хьалхарча квартала план 101,2 процент кхоачашъяьй, цу даькъе Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета чуйоагIача промышленносто 103 процент а кхоачашъеш.

Промышленноста доакъошка арахецаш йола продукци 1982 шера хьалхарча квартале арахийцачунца кийсйича дIахорча боарамах дукхагIа хиннай:

Мехкдаьтта чакхдоахача промышленносте — 2,2 процент.

Машинаш еҫен металлообработкин — 4,5 процент.

ГIишлон материалий промышленносте — 7,1 процент.

Яйгача промышленносте — 12 процент.

Кхачан промышленносте — 1,3 процент.

Хьоаре-яйшкен комбикормовни промышленносте — 8,5 процент.

Производствени объединенеша, предприятеша продукци маьхала лаккхара план кхоачашъяьре арахеца товарни продукци дегIаахера хьаькьон дIахорча даниеша:

	1983 шера I кв. план кхоачашъяра процент	1983 шера I кв. 1982 ш. I кв. нийсйича проценташ
«Грознефтеоргсинтез» производствени объединени	101,1	102
Ленина орден долеча «Грознефть» производствени объединени	101	93
«СевКавнефтегазпереработка» производствени объединени	104	94
Карабулакски химически реагентий завод	100,5	108
Грозненски «Нефтехимзапчасть» завод	100,9	109
Гудермесски медицински инструментий завод	102	104
«Грозэнерго» районни энергетически управлени	100,8	95
Назрановски трикотажни фабрика	100,0	110,3
Швейни производствени объединени	100,7	111
Грозненски мога гIирс бу фабрика	116	116
«Чечингидроовощхоз» производствени объединени	104	115
Шурий промышленноста объединени	107	111
Кхачан промышленноста министерство	105	103

КПСС ЦК, СССР Министрий Совета сецамта хьежка нормативно - цIенача продукцех оценка луча нердача хьалашка льнний республикера 25 промышленни предприяти.

Нормативно - цIена продукци арахецара 1983 шера хьалхарча квартала план кхоачашъяр:

	1983 шера I кв. план кхоачашъяра процент	1983 шера I кв. 1982 ш. I кв. нийсйича проценташ
«Красный молот» завод	100,7	104
«Оргтехника» ПО «Электроприбор» завод	101	106
«Промавтоматика» НПО опытни завод	108	97
«Пищемаш» завод	100,0	100,2
ГI. Ахриева цIерагIа йола «Электроинструмент» завод	102	105
«Трансмаш» завод	102	104
Электромеханически завод	101	109
Грозненски ремонтно-механически завод	108	119
«Союзавтоматстром» ВНПО опытно-экспериментальни завод	103	103
Радиотехнически завод	104	112
«Автоспецоборудование» яха опытно-экспериментальни завод	104	114
«Терек» яха Нохч-ГIалгIай производствени мебельно-хьун хIамаш ю объединени	108	99,0
Цементни завод	112	97
Нохч-ГIалгIай гIишлон управлене Грозненски аьшкабетона конструкцей завод	113	123
Биохимически завод	105	91
«Аргунводпром» объединени	111	108
«Чеченингушводстрой» Аргунски аьшкабетона изделей завод	114	104
«Чечингсельстрой» тресте Грозненски аьшкабетона конструкцей завод	107	112
Ялата продуктай управлени	108	98
«Чеченингушвино» производствени объединени	103	103
«Чеченингушстройматериалы» производствени объединени	110	112
Хьун боахама министерство	106	111
Моттигерча промышленноста министерство	108	112

Юкъарча производства эффективности беррицача балха дикали лаккъяра тIадерзадь балхаш даьд производствени объединенешкен промышленни предприятешкен.

Промышленни продукце керттера тайпаш хьадар хьаькьон дIахорча даниеша:

	1983 ш. I кв. хьаьль продукци	1983 шера I кв. 1982 ш. I кв. нийсйича проценташ
Электроэнерги — млн. киловатт-сахьат	866	97
Газ — млн. кубически метр	577	96
Насосаш	313	100,0
Скважинаш кераерзалра йола цементировочни агрегаташ	301	109
Тракторни прицепаш — эзар	3,5	106
Трансформаторни подстанцеш	380	100,6
Электрофотографически аппараташ	581	103
Механизированни гIишлон-монтажни инструмент — эзар	68	113
Етта кирпичаш (колхозашна яьр йоцаш) — млн.	39,7	106
КIир — эзар тонн	10,4	105
Гипс (алебастр) — эзар тонн	2,5	131
ВIашагIхетта аьшкабетона конструкцеш оатхалаш — эзар кубически метр	37	112
Цемент — эзар тонн	120	100,0
Хьу кийчъяр (колхозаша кийчъяр йоацаш) — эзар кубически метр	21,5	115

Цу даькъе:

Херх хьекха хьу — эзар кубически метр	15,4	117
Ардах (колхозашна яьккхар йоацаш) — эзар кубически метр	8,7	104
Фоттан хьекха фанера — млн. кв. м.	1,5	125
ТIехьнахье дукхаду пазата барзкъаш — эзар	138	189
Чухьнахье дукхаду пазата барзкъаш — млн.	1,6	103
Телата мога гIирс — эзар пар	486	118
Паччахьалкхен ресурсай бийдалах даькка мищдаьтта — тонн	172	107
Паччахьалкхен ресурсай бийдалах даькка гIоарий даьтта — эзар тонн	8,1	100,5
Мерзача шурий продукци — эзар тонн	15,7	100
Хьаьна пахчаш, пе яр а тIехьа — тонн	265	159
Кондитерски изделеш — эзар тонн	1,9	103
Маьхкх маьхкабулочни изделеш — эзар тонн	18,0	99,7
Макаронни изделеш — эзар тонн	1,5	100,1
Консерваш (колхозашна яьраш йоацаш) — млн. условни банка	23,0	119
Йий — эзар дал	209	98
Радиоприемникаш — эзар	129	102
Аьшка меҫгеш — эзар	6,7	97
Аьшка пхьегIаш — тонн	40,5	134
Шарикови авторучкаш — млн.	2,2	99,8
Бытовой химе товараш — млн. сом	2,9	116
Мебель — млн. сом	7,6	97

Продукци маьхала лаккхара юкъара план кхоачашъяьле а мехкдаьтта аппаратураш, херх хьекха хьу, ардах, фаттан хьекха шпон, етта кирпичаш, чухьнахьа дукхаду пазата барзкъаш, колбасни изделеш, йий арахецара хьалхарча квартала план кхоачашъяьяц.

Рознични маьхашка диллача культурно - бытовой гIуллакхаштен коа-картен эшаш дола товараш арахецара план 104 процент кхоачашъяьй, уж товараш 1982 шера хьалхарча квартале хьадаьрел 4 процент дукхагIа хьадаьд. Цхьайолча предприятешна арахецаш йола продукци хIана а тIехьа эсала я. Царех я Грозненски мога гIирс бу фабрика, Назрановски трикотажни фабрика, художественни промыслай производствени объединени, кондитерски фабрика.

Керда техникен прогрессивни технологи балха юкъейоалларах, производствон къахьегам вIаштIехьбаккхар эргадаьккха тоадарах, къахьегама дисциплина чIоагIъярах, хIара участкерча балха даькъера бехктохкам айбарах республика промышленносто къахьегама овсарле лакхъяра 1983 шера хьалхарча квартала задани 101 процент кхоачашъяьй.

Республика еррига промышленность хьайцача хIара болхлочоа дIалаьрхIача 1982 шера хьалхарча квартале арахийцачул 1,4 процент дукхагIа продукци арахийцай.

Къахьегама овсарле лакхъенной «Грознефтеоргсинтез» производствени объединене 3 процент, Карабулакски химически реагентий заводе 5 процент, Гудермесски медицински инструментий заводе 4 процент, Грозненски ремонтно - механически заводе 17 процент, Грозненски ремонтно - механически предприяте 18 процент, «Чечингсельстрой» треста аьшкабетона конструкцей заводе 6 процент, Нохч-ГIалгIай химически заводе 3 процент, «Металлист» заводе 16 процент.

Цхьабаьъла, 1982 шера хьалхарча квартале хиначул къахьегама овсарле лохъеьй биохимически заводе, Сунженски, Грозненски, Ачхой-Мартановски мехлесхозашка, Грозненски маьхкх комбинате, Малгобекски № 3 йолчен маьхк еча заводашка, Грозненски экспериментально-механически заводе, кондитерски фабрике.

Нормативно - цIенача продукцех оценка луча кердача хьалашка йахача производствени объединенешкен промышленни предприятешкен къахьегама овсарле лакхъяра 1983 шера хьалхарча квартала план кхоачашъяьй дIахорча тайпара:

	1983 шера I кв. план кхоачашъяра процент	1983 шера I кв. 1982 ш. I кв. нийсйича проценташ
«Красный молот» завод	100,9	106
«Оргтехника» производствени объединене		
«Электроприбор» завод	101	кхозза
«ЭФА» опытни завод	98	—
«Промавтоматика» НПО опытни завод	106	97
«Пищемаш» завод	102	108
ГI. Ахриева цIерагIа йола «Электроинструмент» завод	103	105
«Трансмаш» завод	102	110
Электромеханически завод	101	111
Грозненски ремонтно - механически завод	108	117
«Союзавтоматстром» ВНПО опытно-экспериментальни завод	104	108
Радиотехнически завод	108	109
«Автоспецоборудование» яха опытно - экспериментальни завод	104	115
«Терек» яха Нохч-ГIалгIай производствени мебельно-хьун хIамаш ю объединени	102	98
Цементни завод	111	100,8
Нохч - ГIалгIай гIишлон управлене Грозненски аьшкабетона конструкцей завод	112	120
Биохимически завод	103	88
«Аргунводпром» объединени	109	119
«Чеченингушводстрой» Аргунски аьшкабетона изделей завод	105	103
«Чечингсельстрой» треста Грозненски аьшкабетона конструкцей завод	104	108
Ялата продуктай управлени	104	103
«Чеченингушвино» производствени объединени	102	103
«Чеченингушстройматериалы» производствени объединени	108	111
Хьуна боахама министерство	103	110
Моттигерча промышленноста министерство	103	104

Бийдал, материалаш, доагор, энерги кхоара тIадерзадь балхаш даьд производствени объединенешкен промышленни предприятешкен.

ХIаьта а арахецача продукцега дIадодаш дар доагIачул дукхагIа хиннад «Грознефтеоргсинтез» производствени объединене «Союзавтоматстром» ВНПО опытно-экспериментальни заводе, Нохч - ГIалгIай гIишлон управлене Грозненски аьшкабетона конструкцей заводе.

Республикерча промышленносте балхаш дир дIахо а предприятеш кердача техникана IалашЪяра, технически прогресса карагIаьнараш производствана юкъехувлара, карадерзадир продукце керда тайпаш арахецилга.

Нохч-ГIалгIай Статистически управлени

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

БИСАУ. Гвинеи - Бисау Республика столице хилар «Африка — машара зона» яхача лозунгагIа йола дукхача ваьха манифестаци. Дукха эзараш бола нах юкъе хиинача машар хьалдоацарий марше даакъа лаьцар массане юкъара машар лорабара кхоххам лаьгIбелга хьадехара тIехьа латта, деррига адамаш хIалакдара тIаерзаь йола империализма зуламерча планашта дукхьалъотта кийча болча Европа, Азе, Африка, Латински Америка матерхой а студенчески организацей викалаш а, Бисау бахача каха.

СУРТА ТIА: митинг йолча хана.

В. ЗУБКОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

СССР доазол дехьарча хьаьший бIаргашца хьежача

Дукха за йоаццаш Советски Союзе а вена Иркутске хилар «Нью-Йорка тайме» яхача американски газета редактор Митчелл Левитас. Шийна цига дайнарех дийцад цо АПН корреспондента Смирнов Владимирга.

— Шун город, тийшаш со, боккъонца уникальни а дукхача хIамашка диллача теркам гIаозащ а я. ХIана дуней гIа белгальнна а нах шоай исторе чIоагIагIа хьом бе бала тенденци. Иркутске къаьстта дика гуш да из хIама. Укказ айхха вIаши чоалъенний дIададахчуни кIанз долаш доачуни белгалонаш, ховлуш я къоенан контураш.

ХIаьта сон са сесага чIоагIагIа раьзе хиннад советски наха. Цецвоиккаш малеш уйла дика йолаш бе уж. Массана а хIана ваш аьнна белакъежаш бе уж. Сеңдараш юкъе доаццаш ювладу цар вIаши гIулакхаш США долаш дац из хIама. Американец аьнна ший дегIа го накъа цхьа ший тайпара йола веса ала йиш бола «нейтральни» мукъа моттиг лелаш. МоллагIа а кхы саг воалаш дац цу къьса тIаь. ХIаьта из хIама къамен культурой белгало а хиина вIаьттад тенденцига, тха цIе летад.

Оаза Иркутске даьнкхе шин ди геттара кIезига за я. ХIаьта а дукха хIама де кийнад тха. Практически программагIа де дагахтоаваш мел хиина хIама даьд вага. ДагадоаккхаргIа аьлча, Иркутске белгалдаьнккар са сесага ше аь ди. ХIаьта укказа боккъонца кхетадир сибирски IаьдалагIа безаме хилар а къеша тIазцар а миштa хул.

Iурийна — эзаей букет. Сераьже — цIей деззача хокаодар санна дола пьер. Са сесага дика доаз къамий дезараш дукха ваеш а я из цу хьекъехье тайп-тайпарча американски изделеш тIа. Из диллa а хинний итальянски дезараш дикагIа лоархIаш. ХIаьта а баккъете хиначул тIехьагIа му кIарло дир: «Нагахьа санна вай отталаьр эрсий дзара шу хиналале, дуней тIа а дац цул дика гIар».

Ший боккъалча а хозалча а цецдаьккар тхо Байкало. Укказа дегаьхао сона 60 гIа шераш доладенна ха, цунца оаза целлюлозни комбинат хьалъерца дувзенна американски пресса тIа Байкалах пьеца дукха эздаь ха. Цу Iама кхел аь аьннай аьнна хетапуш вар со. Со чIоагIагIа раьзе ва из хIама ца даь Iалаьмате йоккха индустри тьалъаш чIоагIа терков тIа хилар Сибирехь гомазаерa Iа лама го лоребара.

Турист а хиина СССР вена со кердадараш доазаре. ХIаьта, къайле йоацаш аьлча, хIама эзде дета волаш а вецар Иркутске волаш цIенкка а тийшар со, журналиста баьсса никъ беш ца хиларах.

(АПН).

Эксперта хетар

ВАШИНГТОНЕРА ФАРИСЕЙШ

Башха дукха ха йоаццаш, американски президента ше мога а даь, араьнкхай хIаьз массехк меттала дIайоаржаеш йола американски книжкаш дешарашта лаьрхIа хиина ца Iеш. Къулбаседаатлантически блоке гIолла США союзникаш долча мехкашка бахача наха а лаьрхIа йолча «Советски тIема низ» яхача Пентагона брошюра шоллагIа издани. Цу оапий опуса тIа шортта я иллюстрированни еш йола дукха схемаш, диаграммаш, таблицаш, хоза сурташ.

Фуд пентагоновски брошюра тIа дувцараш, малагIча гIулакха ийшад из Вашингтона дукхьале хIана?

Дийнача даькъе цу хаттарашта жоп делар США тIема гIуланхашта йолча ведомствана керте латтача Каспар Уайнберга. Антисоветски книжка арадаларе хетаьча пресс - конференце къамаьл деш американски министра заявлени йир «1984 шера йола вай тIема гIуланхашта» йола бюджет чIоагIъялехьа, массанена а хоеш хила деза, мел сиха лакхлуш латт советий агрессивность. Корреспонденташа даьча хаттарашта жопаш телаш вIаштIа а дуаIлаш цо дийца доапараш, шоай хана тайп - тайпара дола хIамаш дийна а хеза а болча дукхача журналистий а тешам боабеш хиннадар.

Пентагонерча керттерча тIема гIуланхашта йолча жреца чIоагIа чанхсадоагIаш дийцар брошюра керда издани малагIча гIулакха арахецаш я. ГIулакх мишта летт аьлча, укх шера тIема кийчо яра хьожадаьча 261 миллиард долларах кхоачам боацаш, хьатIадоагIача шера дукха хIама ца эшаш 300 миллиардага кхоачаш йола сумма еха дага я Пентагон. Къаьнара прием я из-м, хIаьта а дукхагIа йолча хилна чакхйоалаш я: хьалхагIа общественность кхерало, советски кхерам лакхбенний аьле, цул тIехьагIа оал тIема промышлении комплекса лаьрхIа ихы а йоккхагIа чIегIилг иккха, еза финансови пирогаш аьле.

Иштта, книжкилг арадалара «эшшача тайпара йола атмосфера» хьаяра, цнарала Джон Бессе, США германарча низий штабий начальникий комитета хIанзарча председателa, заявлени йир, «паргIата дуне ца дохийтара бола цаI мара боаца никъ» латт тIема гIулакхашта йола бюджет дIахо сотъянкхарах. ХIана аьлча «Американа Iалаьмате боккха кхерам тIатоссаш йола шоай Iалаьмате йоккха тIема арсенал дIахо дегIайоалвеш боахи эрсий, аьнна. Лаккхача гIулакхаш тIарча деятелаша еш йола, боккъонца йолаш йолча низий соотношение нах иштта харцахьа бара кIийлен тIа латт, цу тайпара заявленеш, вашингтонски политикий хьалхъалагIа, шоай парламентареш санна, иштта шоай халкъ а шоашца барта доаладе лаьрхIа я. Бакъдолчоа низ бар да из, алар мара кхы ала хIама доаш дац из деррига а.

Цхьаькха гIулакха лаьрхIа а я аргIанара фальшивка: ВIашагIнхийттача Штаташка а Малхбузен Европе а шерра яьржача тIема духьаларча болама талгIешта духьале яра. КIайча цIен деятелашта чIоагIа лоархIаме да Советски Союзо «еча тIема кийчонах» йолча кердача «фактех» дувцаш шоай союзникаш, натовски мехкий халкъаш кхерадар. Вашингтоно хIалз укх сахьате тIайпача, лицемерко «демократи» аьнна цIи тиллача, «психологически тIема» кердача программа гома чу керттерча моттигех паI хьожаю «СССР оагIорахьара паргIатача дунешна тIалатташ бола кхерам» оалачуна гонахьа дIахо спекуляци яра. «Советски тIема низ» яха пентагоновски книжкилг арахийцад Малхбузехьарча нахе Советски Союзах коммунизмах бола боккха кхерам чубоссабара. СССР еш йола машар чIоагIбара хьакъехьара предложенеш цIенача дег тIара хьайоатIаш хиларах уж шек бахара.

Брошюра «ТIахьехар» аьнна корта а болаш йолча ворхIагIча раздела тIа аьннад, нагахьа санна паргIатон дунено «Советий тIахьехама» жоп ца лой, цхьаккха саг ваш цун кхоане тешаме я аьнна ала йиш йолаш. Цунца цхьана антисоветски пасквила автораш геттара бовбийна дIабоах «Советашта» гIо деш бола Малхбузехьара бараш. «Советашта гIохьарча» организацей разряда юкъейнхьей итташ йола общественни ассоциацеш, комитеташ, союзаш.... Машар хьалловцараша, аьнна Пентагона брошюра тIа, «шоай лоIаме дой а е шоай лоIаме доацаш дой а коккъостел ду эрсашта, шоаш де лаьрхIа экспансионистски гIуланхаш кхоачаше». Кхы чIоагIагIа харцлуш хила йиш яц политически ловзарах цамогаш йола саг.

ХIама дац кердача антисоветски фальшивка тIа доаца! Сихъенна керда стратегически ракеташ хьаеш я СССР а аьннад цу тIа, кердача самолеташта тоххамаш деш я а аьннад, хадданза фордашта чухецаш йоал хи кIал гIолла лел лодкаш а йоах, тIема хьаьча спутникех хьалйизай космос а йоах! Амма эгтара кертердар да, йоах брошюра тIа, «стратегически низий деррига хьокхамашка диллача Советаш ВIашагIкхийттача Штател дукха тIехьаьна хилар, хIаьта из царна (США) Iалаьмате чIоагIа кхераме хIама да». Цу тIа я советски тIема техника дукхача тайпай цIераш, йолаьнй цу хIамашка валаньц вола из брошюра йийша саг туллавергвола, латташ дола гIулакх долча бесса кхетаде цун йиш хулийтаргйоаца дукха унаяра цифраш американски советски герзаш дукхалла вIаши нийсдеш йола схемаш. Автораша нийса теркалдаьд, американски малхбузеневропейски читателий фактически торо ца хилар цу цифрех дукха кхеталIяраш нийса я яц фальсификаци яь я уж цхьан принципагIа; нагахьа санна ВIашагIкхийттача Штатий, ард вай, моллагIа система 100 яле, Советски Союза эшашагIа яле а 150 хила еза уж.

Вашингтонски политикий, КIайча цIагIарча администрацена керте латтачул, Iаьдал да «аргументаш» библе тIара кхувлаш. Амма, тара да, цу тIа дувцарех цар эгара дикагIа кхетадаь хIамаш фарисеих дараш хилара. ХIаьта уж, хоаш долчча бесса, боккха лицемераш, ханжаш, чIоагIа харц лувш бола нах ма хиннабий.

Политически ханжествакх сий доврахи дола ихы цхьаьнха масал да «Советски тIема низ» яха антисоветски фальшивка. ХIаьта иштта шоай выступленеш тIа, заявленеш тIа, ихайкарлаш тIа «эрсий агрессивностах» тийшача балхахь» йола тема дIахо шерьеш болча вашингтонски политикий Iалаьмате дукха комментареш выступленеши. Амма бакъдола хIама низа чIоагIа да, хIаьта вашингтонски фарисейшка мелла уж тохабелча а, йиш хургъяц фальшивка бакъдола хIама дов дIаотаде. «Правда» корреспондента хаттарашта жопаш телаш Ю. В. Андропова белгалдаьккхача тайпара, «из дерригача» советски тIема кхерам «боккха хилар бахьан долаш эш да яхаш ца соццаш Iехараш уж мелла гIийртача а, цхьаккха Iехаве йиш яц. Советски Союзо мел даьчо а деш мел долчо а цхьанна а тайпара тешал дац на тIема кийчо яра кхычарел тIехьяла гIерташ хилара». ДIахо Ю. В. Андропова кертагIдоах: «ХIана-м хьатIакхаьча лархIа мегаргьир, ядерни тIама нот а даргдолаш дикагIа дIаболабара керда вариаташ лехилга сацаде деза ха. Из занятн дукхьал цхьанкха хIама бехитохкхаме на хетача иньха хиина ца Iеш, хьаьнъела чура баьинарий заклти я». Уж дешаш исторически лоархIам болаш да.

Инарал-лейтенант Дм. ВОЛКОГОНОВ философски Iилмай доктор, профессор.

БЕЙРУТ. Ливански столицана кIоарга човнаш ней израильски военщинес. Агрессе йолча хана шоай цIеношнаре арабаьнкача наха юха цIабийрзача шоаш баьха моттиегаш йовзац. — ВIарча кварталаш яла IовIашна а яха. Нах чубаьха цIеноШ, школаш, тикаш аьтача кирпичкий элаш а хиина латт. Хьалхе а даьча лоархIамегIа интервенташа Ливана даь зе дIалакххара 15 миллиарда долларал кIезигагIа доаццаш ахча эшартда. Баьльа, израильски блокада йолча деношца варварски къисане яьча обстрелаша, чуйийттача бомбаша боабаь итташ эзараш бола нах юхадийнлургбац...

СУРТА ТIА: израильски агрессе даьр. Цу тайпарча хьалашна баха безачи къьчаб Бейруте бaла дукха нах а цар дезал а.

ТАСС фотохроника.

ДЕГА ЙIОВХАЛ ЕКЪАШ

Правопорядка общественни совето болхо опытах

Кхарарча шера январь бетта город Грозне Заводской районан къахьегама коллективашен бекъонаш лораеча органашен, къахьегама дисциплинен общественни порядокн дIахо чIоагIъяр духьа тIайицача декхараште белгалдаьккхад:

«Улицашка, паркашка, кинотеатрашка, клубашка, кхыча моттигашка дика общественни порядок Iалашъе, шоай лелаеча халкъа дружиный балха эффективность лакхъе... Нах бахача хIара массиве порядок лораю общественни пункташ хилийта, бокъонаш, къаьстта а вахача метте дувлача довнаш тIа гIолла ца телхалийтара болх вIаштIехьбоаха центраш а яь уж дIаоттае», аьнна.

Республика столица къахьегамхоша дег чура къобалдир уж декхараш. Уж ларде я лаьца хIара коллективо бекъонаш лораеча органаша, порядок лораеча общественни пунктий актива лаьрхIар шоай деррига низашцеи средствашцеи къахьегама дисциплина, общественни порядок телхаерашта духьала хьинаре къовсам лоаттабе.

Цу хьакъехьа дика найоал, белггала болх бу Ленински районерча № 6 йолча правопорядок лораеча общественни пункта совето. Укказа участкови инспектор ва милице капитан Сутаипов Сулиман Шахидович. ХIаьта общественни совета председателан заместитель я Климова Надежда Тихоновна. Шоай болх бокзаш, безаш нах ба уж. ХьатIадоагIача шера 10 шу доал Сулимая цу цхьан метте участкови вола. ТIайкха Надежда Тихоновна балхя ера 1979 шера. Царна дика йовз шоай участок, цига бахе нах. 12 эзар саг вак участке, укказа я цхьа ресторан, массехк кафе, кинотеатр. Вешта аьлча, сакъердама, кхыча гIулакха нах дукха гулду моттигаш. Иштта хилча общественни пункта болх кхы тIа а бехктокхамегIа хулийт. Из дика кхетадеш болча Сутаипова. Климовас айхха бувзам лоаттабу къахьегама коллективашца. 26 организаци я цар участке. ХIаранахьа халкъа дружина а я. Бетта 735 саг вравоал общественни порядок лорае. Из бокхха низ ба. Шоай декхараш тIехдика кхоачашдарна белгалъяьннай Нохч-ГIалгIай рембыттехника, торггастронома, музыкальни училища, № 5 йолча СГПТУ, культпросветучилища дружинаш. Цар командираш ба цу организацей кулгалхой: М. У. Ульбиев, В. М. Шешенин, Л. В. Бранловский, О. И. Смочилин, Т. Гайтиев.

Милице бокъонца бола гIончаш хиина дIаэттаб торгплодоовощторге балха воли Абубакаров Супьян, респотребсоюзера Халилов Роман, Гакаев Ваха, № 10 йолча тиха заведующе Ойсаев Шарпудин.

Халкъа дружинникаш фе ха тIа латт ваьха сатем лорабеш. Цу гIулакха цар кхоадц хьинар, низ, ха. Цул совгIа хийла декал, маькърло эшаш йола моттигаш а кIезига нийслац уж дежурство дIахьош болча хана. Байнача бетта общественни порядок телдаяь 26 саг правопорядка пунктe воалаваьв. Кхоъ — лоадам боацаш дола йовсарал леладарах, 7 медвытрезвителе хьожаваьв, вокхарца къамаьл даьд. Уж балха болча коллективашка ховм баьб цар хоза доаца хIамаш леладарах. Ах бутт баккха ха теха чувеллавар № 1 йолча РСУ болхло А. А. Анаков. Цо корта бохо малар а менна гIаръяьяр улица тIа. Цхьаннахьа балха боаца А. М. Яндиеви У. А. Учукаеви бехачул тIехьагIа нахах лата гIертащ хьийзабар. Уж административни хьисапе бехктокхаме эзаб.

Iалаьмате лоархIаме болх бу общественноста совето. 22 сагах латт из. Уж ба тайп-тайпарча организацешкара, коллективашнара белгалбаьха, оьрцха дикагIа бола къахьегамхой. Совете 5 секци чуйоагIа. Хьалхар яр къовсам лоаттабеш я тIехдаьккха корта бохо маларaш меларна. Цун кулгалхо ва Гакаев Ваха. Секце беча балха юкъе хьинаре дакъа лоац № 8 йолча поликлиникерча лоро В. Ф. Мусаеловас. Секце членаш бетта цхьазза малара тIехьабаьккиарий, цIегIа чу а бахий, къамаьл ду царна. Цхьан дезалхочо мелар бахьан долаш мел Iазапе латт вожаш, тIаккха цун шиъ уйахцIенонна из мел Iатиъ?! Кхаь бетта цкъа секце учете лаьтараш хьагулбеш царна лекци еш. Ала деза иштта оттабаьча болхах дикка пайда боалига. Масала, тIехьарча хина 14 саг шоай лелaмах шоашта лаьба лайташ ба маларца хийса белар духьа. Амма фуннагIа дича а цхьакхетараш а нийслу. Уж цога хьатта довзиш, царна болчо пайдана дарба дайта ЛТП дIахьожаб.

Абубакаров Супьян керте латтача секце цIенхаштта къовсам лоаттабу цхьаннахьа балха боацаш дердайнарашца. 14 саг латтар укказа учете. Таханарча дийнахьа царех 10 балха оттаваьв.

Харцахьарча новкъа баьнача нахах дог лазаш, къахеташ бу секце членаша шоай болх. ЧIоагIа хам бе безаш а ба из, хIана аьлча, шиъ дега йовхал дIалуш бе беза из. Иштта ца бой эзхьа бовргба.

Къахьега безам боацаш, корта бохо маларaш мелаш, шиъ берашка ца хьожаш Iалаьмате кIрчача новкъа ляннар Л. М. Селишева. Дувцарах кхы хIама а ца хиина халкъа судо цхьа шу 6 бутт чуилла ха техар цунна, берашта доалар а яьнхар. Атта дац берех цана къоастае, амма данза даргдовлаш дар. Ха яьккха е лаьна цIаера ш. Климова Надежда Тихоновнас. Супьяна оарцагIа баьхар беррига секце членаш Селишева баккъахьарча новкъа яккхара. Балха яхийтар, бIаргьIуйал дора, бувзам лоаттабора цун гонахьарча нахаца. Тахан из кхалсаг молаш ш. хьалнала къахьегаш я. Цо дика кхетаду мел бIехача къоате чура хьалъякхнай ше дийнача наха. Цун уйла я иштача нахаца цхьан вакар дувза, нарца оагIув хила.

«Селишева шиъ бераща юха вIашагIа тоха безам ба тха,— боах Климовас — общественноста совето из доал райисполкома хьалхашка оттадергда».

Хашева Мария Ивановна керте латтача секце декхараш да барт нийгIача дезала юкъе тоам бар. Хьалха 6 дезал латтар укказа учете, тахан 3 бисаб. Царца болх беш ба Совета членаш. Кастта бохьлургба цу дезалий кхуврч а.

Дукхача наха баркал оал Громенко Александра Аядреевнайна, цун новкъостащта. Лийца баьхкачара цIабаьхкачарна балха отта, вахаре нийса никъ хьалаца гIо дарах.

Социалистически доалахьенна тIакхувдачарца цIенхаштта къовсам лоаттабу Осканов Хьажбийкара кулгалдеча секце членаша. Хьажбийкар сатем боацаш сагa. Виза граждашин ше хиларах тарра массадолчох дог лаз цун. Кастлуш хайра Осканова Партизанская улицагIа йолча мастерской наIар тIа транспорт бинсан юта а юташ горжилуправлене болхлой чуухилга. ХIаьта управлене шоай гаражаш я. Цу гIуланха оарцагIа ваьлар активист. Организаци хьакимашка шоай дахьийтар цар водителаш транспорт лоаттаpa бокъонаш телхаарах лаьца. ХIанз гIулакх бокъонгахьа даьннад.

ВIашагIтехача новкъостий суда председател а ва Хьажбийкар. Цо чIоагIа дика вIаштIехьбаьккхаб цун болх. Хьалха шоайла нийгIа хияна доалахой В. Смирнован Попендопола Ольган хIанз хоза тоаш бах. Массе хана дIахьа еппараш еш хиина уж новкъостий судо тIабийнар. Гучадаьлар лоадам боацача бахьана тIагIолла цар гIаръелта. ЧIоагIа бехк баьккхар царех суда членаша. дIахайтар цар леладер Iехь долаш гIулакх долта. Лоалахоша дош делар кхы шоашкара нийрча хIама ца гойта.

Кхы дукха дика гIулакхаш карагIдаьннад порядок лораеча общественни пункта совета. Из цун членаш гIо эшача, нахах доглазаш, царна оарцагIа баха кийча хилар, къахьетама коллективашца, бахархошца бувзам лоаттабелга да. Общественни совета тешаме гIончаш ба квартальнеш. Сий а деш, цIераш йоах укказа дикагIа болча активистий. Царна юкъе ба квартальнеш Т. Н. Окрапериндзе, Е. Н. Безикова, Е. И. Забара, Е. Ф. Гибцева, С. Л. Каспарли, иштта кхыбараш а.

Ленински района цхьайтта общественни порядок лораеча пункташте юкъе шолагIа моттиг яьккхай № 6 йолчо. Из боккха тоам ба участкови инспектора милице капитана С. Ш. Сутаипова, Н. Т. Климовай, лакхе цIераш яьхача цар новкъостий. Iалаьмате лоархIамеча балха тIехьа мел гойташ ба уж. Цар нахаца екъ шоай дега йовхал.

М. ВЫШЕГУРОВ.

«ДИНАМО» СТАДИОНЕ ХИННА ДОККХА ЦIЕЙ

ФОТОРЕПОРТАЖ

«Динамо» яхача спортиви общества 60 шу дизара хетадаь доккха цIей хилар дIадахача кIирандийнахьа «Динамо» яхача стадиона тIа. Iуйрийна дена дукха нах бар цига гулбенна, белаш, сакъердалуш салоIам хиина.

Итт сахьат даьнна ха. Республике меттел, вай мехка а доалон араьха а цIи хезя болча динамовцаша штангиста спорта дувен халнъашта юкъерча класса мастера Арсаманов Исраьила, бореца СССР спорта заслужении мастера Орцуев Хьасана хьальайю цIей дIадоладалара хоам беш йола цIе байрахх.

Трибуна тIа воал Паччахьалкхен кхерамзлен Нохч-ГIалгIайчен комитета председатель В. И. Белонеров. Цо дувц Советски спорт дегIайоалаеш динамовцаша даьхача толамех, таханарча доккхача цIейх. ЦIейца даькъала бувц «Динамо» спортсменаш. тIахьех кхы а доккхагIа толамаш дахи. лов цу даькъе цар кхы а чIоагIа аьттув боалилга.

Цун къамаьл чакхдаьлча ека йолалу музыка. Торжествени маршаца стадиона тIа боал бIаьш бола динамовцаш: милице, Паччахьалкхен кхерамзлен комитета, госавтоинспекце, чурча эскара, пожарни система викалаш.

Уж чакхбаьлча гIовт самолеташ. Цар чура, еррига сигале къоарзъеш, чутоссалу шовзткъа парашютист. Грозненцашта геттара кIезига гу хоза сурт отт сигале. Шоай босса беза аьнна белгалъяьча моттиге, хоза! нийса Iобоссаш лелхийт царна кIал лаьда шарикаш. Хьалхашка латта декхар цар сел дика кхоачашдеш хиларах, цецбаьнна гIадбаха, хIара парашютист юкъсача хана тIоараш деттаж уж даькъала беш ба нах.

Цу спортах а цига даакъа лоацаш болчарех а лаьца комментари еш ва СССР парашютистий вIашагIъеллача командй воккхагIа вола тренер, СССР парашютни спорта мастер, Къахьегама ЦIеча Байракхей «Знак Почета» яхачен орденний кавалер В. Ф. Жаринов.

Парашютисташ шоай говзал, маькарал гойта баьлча, стадиона тIа йоал бронетранспортераш. Цар таташа «кхорзагIйовкх» стадион. Цар чура юлелх бIухой. ТIах аьнна сихех, маькарел ба уж. Цар гойт сиха а дика а тIом бешоаш нийча хилара говзал, дегIал а баха вIашагIлатара а, говзагIа а сахаIа а, маькарагIа а шоастагIа караводаве хара приемаш, кхыдар.

Стадиона тIара бронетранспортераш дIаяхача гучабоал спортсменаш - динамовцаш: штангисташ, классически хьесапе а шоай лоIамагIа а кIалтохаргагIа латара борецаш, гимнасташ, боксераш. Низ, говзал, хозал гойташ, наха чIоагIа хозахеташ чакхйоал цар еш йола хIара выступлени. Иштта, наха бокха салоIам беш хилар каратистий показательни ахьаш а.

ЦIей чакхдоалаш стадиона тIа лаьлар город Ленинграда вIашагIтеха пожарно-прикладной спорта команда. Лакха говзал гойтар цар а.

Цул тIехьагIа Грозне улицашка гIолла динамовцаш хилар комбинированни военизированни эстафета дIахьош.

Спортсменашта меттел бахархошта а Iалаьмате дукхача хана дагалаттаргдола доккха цIей хинна чакхдаьлар «Динамо» 60 шу дизар.

Б. АБАДИЕВ.

СУРТАШ ТIА: иштта чакхдаьлар цIей.

В. ЕЛИЗАРОВА сурташ.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

Къонача специалистий йоакхо еш...

Школа а цун перспектива а дегIаахар хьехархочун профессиональни квалификаци, болх безарга, идейни чIоагIденна хиларга хьежна хурга. ХIаьта оаха даим а йоакхо еча гIулакхех да школе баьхкача къонача хьехархошта шоай балха къоаргаленашка кхача гIо дар, школа кхоане царех тийша хилар дIалайтар. Школе эшаш ба шоаш хьелаьца никъ дег тIара къоабал а беш, шоай вахар школа вахарца дувзадаь бахаргбола нах, кхувш йоагIа тIехье кхетам луш кхеяра декхар дика кхетадеш бола хьехархой.

Оаха доккхал ду тIехьарча шерашка Л. Н. Толстойн цIерагIа Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен университет чакх а яьккха шоаш дийшача Алпатовски юкъерча школе юхабаьхкача хьехархоех. Царех ба: истории обществоведении хьехаш йола хьехархо А. М. Дербишева, географе хьехархо Л. В. Агаркова. Теоретически оагIорахьара дика кийчо яь уж хиларах, цахаддаш бокхагIболча хьехархоша А. Н. Зубковас, В. А. Мануевас царна методически оагIорахьара гIо деш хиларах, дика толамаш доахаш хьабоагIа къона хьехархой. Района хьехархошта а районни методически объединенинта а хьалхашка цар чакхйоахача урокаша, классал арахьарча мероприятеша хьагойт къонача хьехархоша бокхагIчар опыт дика хьаэцаш хилар. Къонача специалистий лоархIам дика бовзаш я тха шеф йола «Наурский» яха винсовхоз. Школе ва 57 хьехархо, царех хIаране эшаш мел дола хьалаш дола квартираш я, хIаьта къонача хьехархошта квартираш ялара совгIа, торо йолчох юрта боахама продукташ ду.

Школе болх бе воагIа хьехархо районо дика тIаэцаро, къонача специалисташа КПСС райкоме чакхйоахача совещанеша болх дIаболабе кийчвенна педагога довзийт мел лоархIам болаш да кхуш боагIараш та кIоартта знанеш ялар а кхетам луш кхебар а.

Таханара дешархо дукха дIадехаш, ха лоаш ва, хIаьта шиъ дег тIа боагIа никъ лехача хьехархочоa даим а дег тIара баркал оалаш ва. Педагогически коллектив — из я къонача специалиста школа, цо гIо дергда цун говзал дегIаккхувла, болх нийсача лостамагIа дIабахьа, дукхагIча дахьаьe опыт йолча хьехархой кара да къонача специалистах шиъ балха хозал йовза говзанч хилар. Масала, эттара хьалхарча вIашагIкхетаре со йовза гIерт къонача специалистий педагогически кийчо мишта; цар хьешташ, фу нарагIдаргда. Цунца цхьана аз дIахайт хьехархочун балха кулгтесса, теркал ца деш дита йиш йолаш эIамига а хIама ца хилар, вонайит пун хьехам луш. гIо деш хургеола дукхагIа опыт йола хьехархо.

Тха школе къона хьехархо ваха йиш йолаш ва директора, завуча, кхыча хьехархой моллагIча урокага ладугIа, из дIа мишта хьу хьажа. Иштта къовачар урокашка хул боккхагIбола хьехархой а. Цига гучадовх нийслуш дола кхоачамбоцараш. уж дIа мишта даха деза душ.

70 шерашка тха школе болх бе баьхар эрсий мотти литературен хьехаш бола педагогаш Л. И. Ивановаи Н. А. Мухинаи. Массехк шу даьлча цар урокаш, балха стиль а методика а дика мах а беш тIаийцар школа кулгалхоша. Цу хьехархой урокаш белгалйоалаш я чулоацам кIоарга хиларца, дешархой деташка бода никъ лахарца. Цар хIара урок кердадар лахарен нравственни кхетам баларен урок я.

6 классе «А. М. Горьке бера ха» яхача темах урок луш яр Н. А. Мухина. Ерригача классо даакъа лоацар художественни текст ювцаш. ХIара дешархо шийн хетар ала гIертар цох. Хьехархочо художественни текст ювзаю таханарча вахарца, гонахьа нийслуш долча гIулакхашца. хIаьта бераша из хьал а лоац, оамалаша нийслуш дола дикачун а вочун а мах бу. Цу тайпарча урока юкъе даакъа ца лоацаш висан цаI дешархо. тIаккха хIара дешархо урока тIа болх беш, уйла еш хилар лоархIаме да.

Н. А. Мухинай, Л. И. Ивановай хIара урок дика уйла ютаж я, из толам хьахиннаб къахьстамах, бераштa кIоарга знанеш яла безам хиларех. Цу толамаш даакъа доал къонача хьехархой хьехамчаш хиинача дукхача шерашка Iоаяь педагогически опыт йолча В. А. Бахметовайи В. Н. Зеленскаяйи.

Лакхе аз дийцача тайпара къонача специалистий еча йоакхово дикка дIачIоагIъяй тха школа педагогически кадараш, хьехархой балхара дIабувлаш. кхычахьа дIаухаш моттигаш нийслац.

Н. ГАШИНА,
Наурски района Алпатовски юкъерча школа завуч.

«ГИДРОМЕТЦЕНТРО ДЕЧА ХОАМЕГIА...»

Цу, вайна довзаш долча, дешаца йолалу радион телевиденеи гIолла хаоттама прогнозах еш йола массазара передачаш. Цу передачана йола даннеш хьател. мехка тайп-тайпарча довкъошкара метеоданнеш хьагулъеш йолча, СССР Гидрометцентра лаьрххIа йолча службас. Украине — из я гидрометеорологен Iалама гонахьенна тIахьожам лоаттабуи Республиканси управлени.

Укх тIеххьарча шерашка хаоттама анализ яран прогноз оттаяран пайда нийбу лаьттан метеорологически спутнишкара, радиолокатораш нара хьанйеча информацеех. Цо торо хулийт Iалама увзарча боларах, масала, тIехIоагIа делхаргдола догIа, бирса йоачан, миха дуIа даргдолча хьалхагIе а ха, цунах лоравалара йиза кийчо е.

Метеорологаша доккха новкъостал ду юрта боахама. Шоай кара гидро а метеорологически а прогнозий карташ долча юрта боахама специалисташа ханнахьа шоай де дезар ду культураш дIаера, доакъар кийчдара балхий ханаш белгалъеш. Аэрофотометрегара хьийцача информацие хьагойт дIайийна культура малагIча хьале я, иштта хоам бу лоаман районашка мел лоа Iайнад, долхача хиллара боарам бел б.

Гидрометеорологаш даим бIарг кховбаш а тIахьожам лоаттабеш а ба Iалама гонахье бIехъара боарама. Керда вай ханарча Iилма-техникама оборудованеца Iалашъьеча. Киевски центре хьаьйи вай мехка эттара хьалхарe фо бIехдара тIахьожам лоаттаберггбола экспериментальни автоматизировании система. Цо торо хулийт фецарча сернисти газа, углерода окиса боарам мел-б ха, иштта зембоакхх температура, тIунала, миха сухала а лостама а.

СУРТА ТIА: метеорологически спутникагара хьанийца хаоттама карти доашкаш я спутникашкарча информацей оператор Людмила Алексеевна Пархоменко.

В. ФОМИНЕИ А. МАЛАХОВСКЕИ сурт.
ТАСС фотохроника.

Культура хоамаш

ЦIЕЙНА ХЕТАЯЬ

Вай мехкарча наха а кортамукъале, иран дезача хIара сага а хьамсара да В. И. Ленин ваьв ди. Цу цIейна хетаяь я Грознерча республикански краеведчески музея болхлоша хоза кийчъяь «Ленин вай мохки» яха экспозици.

Укх шера В. И. Ленин ваь ди хьатIакхоачаш музей болхлоша чакхйоах лакхе белгальяьккха выставка йовзийташ йола экскурсеш. Царна юкъе даакъа лоацаш хул къахьегамхой, дешара заведенешкара студенташ, кхыбараш, масала, укх деношка цу тайпара экскурси чакхъяьккхар музее Грознерча механизаци учета техникума дешархоша.

Цул совгIа, ломма, 21 апреле музее пионералла дIаэцарга № 3 йолча Грознерча юкъерча школа октябряташ. В. И. Ленин ваь ди хьатIакхоачаш пионералла шоаш дIаэцар цIаккха дицлургдац берашта.

УНАХЦIЕНОН ДИ

Дика традици а хиина дIаэттарех цаI я республикански медицински училище хIара шера унахцIенон ди чакхдоахаш хилар.

ДукхагIча дахьаьe из ди спортпани чулоацам а лостам а болаш хул. Иштта хилар укх шера а. С. М. Кирова цIерагIча парке нийтача втлетикках, гаьнагIа кхоссаваларах, адирах, ядро кхоссарах яхье баьлар мехкарий. УнахцIенон ди чакхдала гарта гIертача гучабаьлар толамбараш. Училища отделенешта юкъе хьалхара моттиг яьккхар фельдшерски отделене, къамт-къаьстача дешархошта юкъе яьржача яхьашка белгалбаьлар хургбола медсестраш: Цамасва Марина, Пасько Людмила, Ибрагимова Зура, кхыбараш.

Уж а кхыбола дешархой а белгалбаьхар совгIаташца.

С. ЧАКОВ.

Цун сий ду

ДийтталагIа шу да Кориговн Яхьяй Башира Малгобенски района «Сагопшински» совхозе хьинар ца кходеш къахьега. Цу юкъа йоккха опыт йола механизатор хиннав цох. Шайх тийша а тийша хьаена техника бехк боакхнага йоацаш дика лелаю цо. Къаьстта теркам тIабохийт Башира хан-ханнахьа трактора технически гIулакх дара. Цхьа шу дIа а дахийтац цо шиъ декхараш толаме кхоачаш ца деш. Юкъера лаьрхIача хIара дийнахьа 150 процент кхоачашъю механизатора шиъ балха нормаш. Цудухьа совхоза коллективо сий а ду шоай дикагIволча болхлочунна.

Дукха ха йоацаш аьча цтотех бIаьстан балхашта техника дика кийчъярах ахчан премиx хьожаьй Кориговна. Укх деношка, нормаш дика тIехкхоачаш я еш, шиъ трактораца тIатеIIа кхай тIа къахьегаш ва Башир.

М. ГУНОЕВ.

ЭКСКУРСЕ—БАКУ

Наькъа ахарех экскурсейн Грознински бюрос къахьегамхой а дешаш бола кагирхой а хьех салоIача деной 13—15 мае Баку йодача туристически воездаца наькъа баха.

Путевка мах 32 сом ба. Туристашта курсда купейни вагонашка цига дIа-хьа гIоаге а, цар чу бахилга а, даа хIама а, Баку гIолла экскурсеш елга а.

Путевкаш эца йиш я профсоюзни комитеташка, наькъа ахарен экскурсейн Грознински бюро укх адресагIа: Орджоникидзе проспект, 36, комната 22, телефон: 9-87-85.

ПЕДУЧИЛИЩЕ— ХЬАЙИЙЛЛАЧА НАIАРИЙ ДИ

8—10 классашкара дешархой хьех 24 апреле 12 сахьат даьлча дIадолалуча «Хьайийллача наIарий денга».

ТЕЛЕВИДЕНИ

19 АПРЕЛЬ

16.40 — «Республика кхаъ на» (гIалгIай меттала).
16.55 — «Париж. Ленина проспект». Документальни фильм.
17.50 — «Дунен хаамъашта юкъера обозрени» (нохчий меттала).
18.05 — «Нохч-ГIалгIайче гIолла».
18.25 — Киножурнал.
18.35 — Халкъа кхоллам (нохчий меттала).
19.15 — «Дезале юкъера педагогика». Цхьа дезал хилар хоадалар.

20 АПРЕЛЬ

17.35 — «ХIара наькъата термал» (нохчий меттала).
18.05 — Киножурнал.
18.15 — «Нохч-ГIалгIайче гIолла».
18.35 — «Гаьнарча буровой тIа». Бригадира Н. Ф. Веснавьх йола телеочерк.
18.50 — «Гражданина декхар» (нохчий меттала).
19.20 — «Петербургски шераш». Документальни фильм.
19.40 — «Коллективни педрида — шоера никъ».
19.53 — Фильм-реклама.

РАДИО

19 АПРЕЛЬ

6.40 — Передачай программа. Хаоттамах бола хоам (эрсий меттала).
6.45 — «Юртара Iуйренаш» (эрсий меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
8.23 — «Сердало» газета обзор.
8.30 — Передачай программа (нохчий меттала).
8.33 — Передачай программа (гIалгIай меттала).
8.36 — «Илли» яхача фольклорни ансамбла солистий концерт (гIалгIай меттала).
9.15 — «Дисциплинон къаьгарон толамашка вуг» (нохчий меттала).
9.30 — «Къона заманхо» яха радиовыпуск (гIалгIай меттала).
16.00 — Передачай программа. Хаоттамах бола хоам (эрсий меттала).
16.01 — Сийлахь-Воккхачу Котанон 40 шу дизарга. «Даьхе лорайир цар» (гIалгIай меттала).
16.16 — Боккхийчарна берах лаьца. «Бера эшачох». Беседа (эрсий меттала).
16.31 — «Юрта боахамо хьалхалаттачарна». Концерт (гIалгIай меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
18.30 — Хоамаш.

УКВ

18.00 — «Доккхача театра говзанчаш». Автор Петров.
18.44 — «Иллеца вIашагIкхетар». Концерт.
19.20 — «Саннъердамеча тайна тIа» (гIалгIай меттала).
20.00 — Моттигерча авторий шерра даьржа иллеш.

20 АПРЕЛЬ

6.40 — Передачай программа. Хаоттамах бола хоам (эрсий меттала).
6.45 — «Керда толамаш» (нохчий меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
8.23 — «Ленинан некъ» газета обзор.
8.30 — Передачай программа (нохчий меттала).
8.33 — Передачай программа (гIалгIай меттала).
8.36 — «Халкъий-доттагIий музыка». Молдаве мукъамаш (нохчий меттала).
11.15 — Болхлочун уйлаш. Дисциплинах лаьца къамаьл ду производстве хьалхалаттараша (гIалгIай меттала).
11.30 — «Хьона, Даьхе, салтачун догI» (гIалгIай меттала).
15.15 — «Барт тайнача дезале» яха радиовыпуск (эрсий меттала).
15.35 — Социалистически хьал дневник (эрсий меттала).
16.00 — Передачай программа. Хаоттамах бола хоам (эрсий меттала).
16.01 — Дунен хаамъашта юкъера обозрени (гIалгIай меттала).
16.15 — «Иллин хьахьегамм вIаши улаув долх» яхача цимиара передача (эрсий меттала).
16.45 — «Халкъа боалам дике лелабе Iемавар». Беседа (эрсий меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
18.30 — Хоамаш.

УКВ

18.00 — «Армоника» яхача ансамбла выступлени.
18.30 — «Со беша ваха мишта хилар». Юмористически дувцар.
19.51 — Амерически эшараш.
19.31 — Жагуна илли.
19.35 — Нохч-ГIалгIай радио керда дапчаш.
20.04 — С. Димаев. Соната.
20.22 — Нохч-ГIалгIай музыка концерт.

Хаоттам

Тахан республике гIоллен Грознен хувцалуш морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, малхбузехьара секунде 5—10 метр чIоагIа мух я хьекхаш хилен фегара температура республике 13—18, Грозне 16—18 градус йовхал йолаш хилен тарлу.

Кхоана морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, тайп-тайпарча оагIонашкахьара секунде 3—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилен фегара температура бийсана 1—6, дийнахьа 10—15 градус йовхал йолаш хилен тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редакторе заместителе — 2-85-07; бехктокхама секретара — 2-84-68; отделий: партийни вахара — 2-54-04; промышленностен транспортен — 2-85-01; юрта боахама — 2-47-84; культура — 2-64-75; письмой — 2-56-87; корректорски — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-85-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-64-75; писем — 2-56-87; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка

СФ02152. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 1993.